

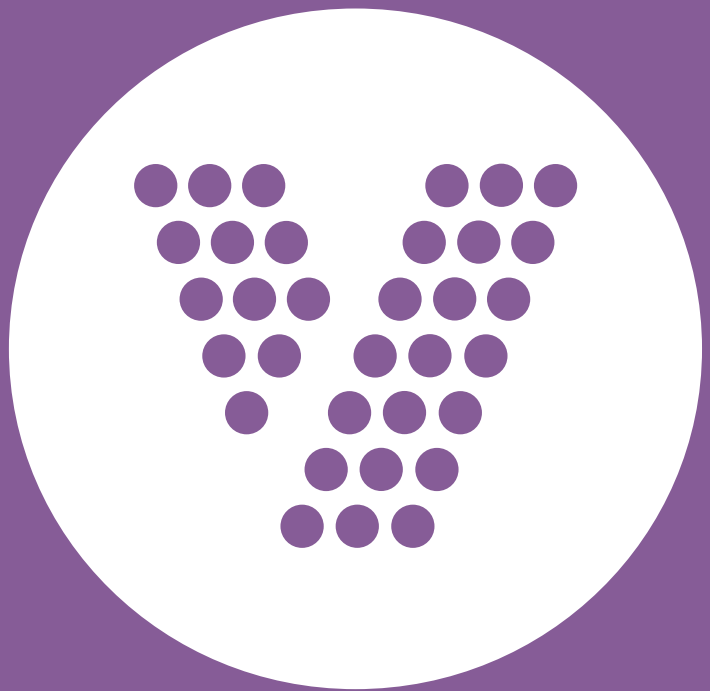
2025

ALUE- JA KUNTAVAALIT

3

VAALIOHJEET

Ennakoäänestys laitoksessa

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

VAALIT
VAL

VAALIOHJEET VUONNA 2025 TOIMITETTAVIA ALUE- JA KUNTAVAALEJA VARTEN

Oikeusministeriö antaa vaalilain (714/1998) 10 §:n nojalla asianomaisille vaaliviranomaisille seuraavat vaaliohjeet 13.4.2025 toimitettavia alue- ja kuntavaaleja varten. Vaaliohjeet ovat voimassa 1.1.2025–31.5.2025.

Vaaliohjeet

- Nro 1: Kunnan keskusvaalilautakunnan tehtävät
- Nro 2: Vaalilautakunnan tehtävät
- Nro 3: Ennakoäänestys laitoksessa
- Nro 4: Ennakoäänestys kotimaan yleisessä ennakoäänestyspaikassa
- Nro 5: Kotiäänestys
- Nro 6: Ennakoäänestys ulkomailla
- Nro 7: Aluevaalilautakunnan tehtävät

Helsingissä 23. päivänä joulukuuta 2024

Vaalijohtaja

Arto Jääskeläinen

Erityisasiantuntija

Laura Nurminen

Julkaisija: OIKEUSMINISTERIÖ
Utgivare: JUSTITIEMINISTERIET

Teksti: Oikeusministeriö
Text: Justitieministeriet

Paino: Grano Oy, 2025
Tryckning: Grano Oy, 2025

Sisällys:

1. YLEISTÄ VUODEN 2025 ALUE- JA KUNTAVAALEISTA	6
2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET	9
2.1 Yleistä	9
2.2 Vaaliviranomaisen kelpoisuus, esteellisyys ja vastuu	9
3. VAALITOIMIKUNTA	12
3.1 Vaalitoimikunnan kokoonpano	12
3.2 Päätösvaltaisuus	12
3.3 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus	12
4. LAITOSÄÄNESTYS	14
4.1 Yleistä laitosäänestyksen järjestämisestä	14
4.2 Laitosäänestyksen valmistavat toimenpiteet	16
4.3 Laitosäänestyksen kulku	23
4.4 Äänestäjän avustaminen	38
4.5 Järjestyksen ylläpito	39
4.6 Lähetekuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	40
4.7 Vaalimateriaalin palauttaminen ennakoäänestyksen päätyttyä	42
5. MUITA OHJEITA	43
5.1 Oikeusministeriön vaalisivut	43
5.2 Oikeusministeriön palvelunumero	43
5.3 Vaaliviranomaisten yhteystiedot	43
5.4 Opastus ja neuvonta ongelmatilanteissa	43

Liitteet:

LIITE 1: Eräitä määräaikoja vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa	44
LIITE 2.1: Ilmoituskortti muille kuin helsinkiläisille	54
LIITE 2.2: Ilmoituskortti helsinkiläisille	56
LIITE 3: Lähetekirjelmä	58
LIITE 4: Vaalikuori	59
LIITE 5: Lähetekuori	60
LIITE 6: Luettelo ennakolta äänestäneistä	61
LIITE 7: Lähetekuorten kuittauslista -lomake	63
LIITE 8: Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä	64

Lukijalle

Tervetuloa tärkeään tehtävääsi vaaleissa! Tehtäväsi on vastuullinen, mutta vaalilaista, tästä ohjeesta sekä koulutuksesta saat kaiken tarvitsemasi tiedon.

Aloita tutustumalla vaalilakiin, esimerkiksi tulostamalla se itsellesi osoitteesta <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980714>. Tutustu siihen huolellisesti ja pidä se saatavilla, kun hoidat tehtäviäsi.

Ennakköäänestyksen kulku kuvataan yksityiskohtaisesti vaalilain luvussa 5 (46-66 §:t) ja vaalipäivän äänestyksen kulku luvussa 6 (67-83 §:t). Kiinnitä huomiota vaalilain 184–186 §:iin, koska nämä säännökset koskevat velvollisuuksiasi vaalitehtävissä. Vaalikohtaisia säännöksiä aluevaaleista on vaalilain luvussa 10 a ja kuntavaaleista luvussa 11.

Kun olet opiskellut vaalilaista tehtävääsi koskevat säännökset, lue tämä ohje, joka perehdyttää sinut tarkemmin tehtäviisi.

Vaaliviranomaisten toimintaan sovelletaan lisäksi kuntalakia (410/2015) ja hallintolakia (434/2003). Hyvän hallinnon periaatteet koskevat myös vaaliviranomaisia. Se tarkoittaa esimerkiksi, että sinun on vaaliviranomaistehtävissä toimittava yhdenvertaisesti sekä palveltava äänestäjiä asianmukaisesti ja ystävällisesti.

Oikeusministeriö on julkaissut vaaliviranomaisten tietopankin Vaalipoolin, joka löytyy osoitteesta www.vaalit.fi/vaalipooli. Vaalipooli toimii materiaalipankkina, josta vaaliviranomaiset löytävät tietoa vaalien järjestämisen eri osa-alueista vastaavista viranomaisista, vaaleihin liittyvää ohjeistusta koottuna sekä toimintamalliehdotuksia erilaisiin vaalivarautumisen tilanteisiin.

Ennen tämän ohjeen julkaisua oikeusministeriö on lähettänyt kunnille ja hyvinvointialueille kirjeet (16.9.2024), jotka löytyvät myös [vaalit.fi](http://www.vaalit.fi)-sivustolta. Kirjeissä on ohjeistusta muun muassa äänestyspaikkojen valinnasta ja varustamisesta sekä vaaliviranomaisten esteellisyydestä ja kelpoisuudesta.

Pidä vaalilaki ja tämä ohjekirja aina mukanas, kun hoidat tehtäviäsi, niin sinulla on useimpiin kysymyksiin vastaus valmiina käden ulottuvilla.

1. YLEISTÄ VUODEN 2025 ALUE- JA KUNTAVAALEISTA

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaalit

Vuonna 2025 toimitetaan samanaikaisesti kahdet yleiset vaalit: aluevaalit ja kuntavaalit. Koska vaalit toimitetaan samanaikaisesti, kutsutaan niitä nimellä alue- ja kuntavaalit. Aluevaalit toimitetaan kaikilla hyvinvointialueilla ja kuntavaalit kaikissa Manner-Suomen kunnissa.

Helsingin kaupunki ei ole hyvinvointialue eikä kuulu mihinkään hyvinvointialueeseen, joten siellä toimitetaan vain kuntavaalit. Helsingin alueella olevissa yleisissä ennakköänestyspaikoissa ja laitoksissa voivat kuitenkin muiden kuntien äänioikeutetut äänestää myös aluevaaleissa. Oikeusministeriön vaaliohjeet on kirjoitettu sekä alue- että kuntavaaleihin. Helsingissä tätä ohjekirjaa sovelletaan sekä alue- että kuntavaalien osalta, jos laitosaänestyksen piirissä voi olla myös aluevaaleissa äänioikeutettuja.

Alue- ja kuntavaalien vaalipäivä on sunnuntai 13.4.2025. Ennakköänestyksen ajanjakso on kotimaassa 2. – 8.4.2025 (seitsemän päivää keskiviikosta tiistaihin) ja ulkomailla 2. – 5.4.2025 (neljä päivää keskiviikosta lauantaihin). Suomalaisessa laivassa ulkomaan ennakköänestys voidaan aloittaa jo keskiviikkona 26.3.2025.

Vaalilainsäädäntö

Aluevaalien toimittamisesta säädetään hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) ja vaalilaissa (714/1998). Kuntavaalien toimittamisesta säädetään kuntalaissa (410/2015) ja vaalilaissa.

Vaaliviranomaisten tulee tämän ohjeen lisäksi huolellisesti tutustua vaaleja koskevaan lainsäädäntöön. Vaaliohjeet vain täsmentävät laissa määrättyjä menettelytapoja.

Äänioikeus ja vaalikelpoisuus

Aluevaalien äänioikeudesta säädetään hyvinvointialuelain 28 §:ssä ja vaalikelpoisuudesta saman lain 76 ja 77 §:ssä. Kuntavaalien äänioikeudesta säädetään kuntalain 20 §:ssä ja vaalikelpoisuudesta saman lain 71 ja 72 §:ssä.

Äänioikeusrekisteri ja ilmoituskortti

Digi- ja väestötietovirasto perustaa aluevaaleihin ja kuntavaaleihin äänioikeusrekisterin, johon otetaan ne henkilöt, jotka ovat väestötietojärjestelmän tietojen mukaan äänioikeutettuja näissä vaaleissa. Helsingissä asuvien äänioikeutettujen kohdalla on äänioikeus vain kuntavaaleissa, muissa Manner-Suomen kunnissa asuvien kohdalla on äänioikeus molemmissa vaaleissa. Jokaisesta äänioikeutetusta otetaan äänioikeusrekisteriin vaalilain 18 §:ssä ja 19 §:n 1 momentissa luetellut tiedot, sellaisina kuin ne ovat väestötietojärjestelmässä perjantaina 21.2.2025 kello 24.

Digi- ja väestötietovirasto laatii jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle henkilölle äänioikeusilmoituksen (ilmoituskortin) ja lähettää sen viimeistään torstaina 20.3.2025 niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa. Jos äänioikeutettu on ottanut käyttöön Suomi.fi-viestit, äänioikeusilmoitus lähetetään hänelle sähköisesti.

Ilmoituskorttiin liitetään luettelo äänestäjän oman lähialueen yleisistä ennakköäänestyspaikoista sekä niiden osoitteista ja aukioloajoista.

Äänestäminen

Äänioikeutettu voi äänestää valintansa mukaan joko ennakkoon tai vaalipäivänä. Alue- ja kuntavaaleissa äänestäjä voi äänestää molemmissa vaaleissa samalla kerralla tai eri kerroilla taikka äänestää vain toisessa vaalissa. Äänioikeutta ei saa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ennakkoon äänioikeutettu voi äänestää

- 1) missä tahansa vaalilain 9 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettussa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Nämä paikat julkaistaan osoitteessa <https://vaalit.fi/vaalien-tulos-ja-tietopalvelu>; tai
- 2) vaalilain 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettussa laitoksessa, jos hän on siellä hoidettavana tai sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta tai naisten vapaaehtoista asepalvelusta; tai
- 3) vaalilain 9 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomailla olevassa suomalaisessa laivassa, jos hän kuuluu laivan henkilökuntaan; tai
- 4) eräin edellytyksin kotonaan vaalilain 9 §:n 2 momentissa tarkoitettussa kotiaänestyksessä tai
- 5) kirjeitse, mikäli hän asuu tai oleskelee ulkomailla koko ennakköäänestysajanjakson ja vaalipäivän.

Vaalipäivänä äänioikeutettu saa äänestää vain siinä äänestysalueessa (äänestyspaikassa), joka on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen ja joka mainitaan äänestäjälle lähetetyssä äänioikeusilmoituksessa. Vaalipäivänä äänestys toimitetaan kello 9–20 jokaisessa kunnassa äänestysalueittain.

2. KUNNAN VAALIVIRANOMAISET

2.1 Yleistä

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaalien toimittamisesta kunnassa huolehtivat seuraavat vaaliviranomaiset:

- kunnan keskusvaalilautakunta,
- vaalilautakunta,
- vaalitoimikunta,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsija,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsija ja
- vaaliavustaja vaalipäivän äänestyspaikalla.

2.2 Vaaliviranomaisen kelpoisuus, esteellisyys ja vastuu

Vaalilain 9 a §:n mukaan vaaliviranomaisen on toimittava tehtävässään puolueettomasti. Tätä yleissäännöstä vahventamaan on vaalilaissa säädetty eräitä rajoituksia siihen, kuka on kelpoinen toimimaan vaaliviranomaisena ja mainittu nimenomaisesti, sovelletaanko vaaliviranomaisen toimintaan hallintolain (365/2003) 27–30 §:n esteellisyysääntelyä.

2.2.1 Kelpoisuusrajoitukset

Keskusvaalilautakunnan jäsenten ja varajäsenten on oltava kuntalain mukaan vaalikelpoisia kunnanluottamustoimeen. Jäsen, joka on ehdokkaana kuntavaaleissa, ei voi osallistua keskusvaalilautakunnan työskentelyyn siitä lukien, kun häntä koskeva ehdokashakemus on annettu lautakunnalle. Sen sijaan jäsentä, joka on ehdokkaana aluevaaleissa, ei ole kielletty osallistumasta keskusvaalilautakunnan työskentelyyn (ks. kuitenkin luku 2.2.2). Puolueen tai valitsijayhdistyksen vaaliasiamies aluevaaleissa ja vaaliasiamies kuntavaaleissa eivät saa olla keskusvaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä.

Vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla aluevaalien tai kuntavaalien ehdokas.¹

1 Sama rajoitus koskee myös vaalilain 16 §:n 3 momentissa tarkoitettuja vaalilautakunnan mahdollisia avustajia.

Vaalitoimitsijana yleisessä ennakkoäänestyspaikassa ei saa olla

- aluevaalien tai kuntavaalien ehdokas eikä
- missään kunnassa ehdokkaan puoliso², lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimikunnan jäsenenä tai varajäsenenä ei saa olla

- aluevaalien tai kuntavaalien ehdokas eikä
- missään kunnassa ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaalitoimitsijana kotiaänestyksessä ei saa olla

- aluevaalien tai kuntavaalien ehdokas eikä
- eikä ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Vaaliavustajana vaalipäivän äänestyspaikalla ei saa olla

- aluevaalien tai kuntavaalien ehdokas eikä
- ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus eikä vanhempi.

Yleisenä kelpoisuusrajoituksena on lisäksi, että vaaliviranomaisena ei saa olla vajaavaltainen henkilö (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu).

2.2.2 Esteellisyysääntelyn soveltaminen kunnan vaaliviranomaisiin

Esteellisyys tarkoittaa tilannetta, jossa käsittelyn puolueettomuus saattaa vaarantua asiaa viranomaisessa käsittelevän henkilön ja käsiteltävän asian tai sen asianosaisen välisen suhteen vuoksi.

Esteelliset henkilöt luetellaan hallintolain 28 §:ssä. Esteellinen henkilö ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä asiaa käsiteltäessä. Esteellisen henkilön on itse ilmoitettava esteellisyydestään. Monijäsenisen toimielimen jäsenen esteellisyydestä päättää asianomainen toimielin. Esteellisen tilalle on viipymättä määrättävä esteetön henkilö.

Vaalilain mukaan hallintolain esteellisyysääntelyä sovelletaan:

- keskusvaalilautakunnan jäseniin ja varajäseniin. Esimerkiksi aluevaalien ehdokas taikka aluevaalien tai kuntavaalien ehdokkaan puoliso tai muu läheinen ovat esteellisiä keskusvaalilautakunnan päätöksenteossa hallintolain 28 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla.

Hallintolain esteellisyysääntelyä ei sovelleta:

- vaalilautakunnan jäseniin eikä varajäseniin³,
- vaalitoimikunnan jäseniin eikä varajäseniin,
- yleisen ennakkoäänestyspaikan vaalitoimitsijaan,
- kotiaänestyksen vaalitoimitsijaan, eikä myöskään
- vaalipäivän äänestyksen vaaliavustajaan.

2 Puolisolla tarkoitetaan aviopuolisoita sekä avioliitonomaisissa olosuhteissa ja rekisteröidyissä parisuhteissa eläviä henkilöitä.

3 Eikä vaalilain 16 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin mahdollisiin avustajiin (ks. myös alaviite 2).

2.2.3 Vaaliviranomaisen vastuusta

Vaalilain 185 §:n mukaan, jos kunnan keskusvaalilautakunnan, vaalilautakunnan tai vaalitoimikunnan jäsen tai vaalitoimitsija taikka muu henkilö tässä laissa tarkoitettuna vaaliviranomaisena toimiessaan laiminlyö velvollisuutensa, häntä rangaistaan niin kuin virkamiestä virkarikoksesta.

3. VAALITOIMIKUNTA

3.1 Vaalitoimikunnan kokoonpano

Alue- ja kuntavaalien ennakkoäänestyksen järjestämisestä laitoksessa (laitosäänestys) huolehtii kunnanhallituksen hyvissä ajoin ennen vaaleja asettama vaalitoimikunta.⁴

Vaalitoimikuntaan kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, kuitenkin vähintään kolme. Sekä jäsenten että varajäsenten tulee mahdollisuuksien mukaan edustaa vuoden 2021 kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä. Vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

3.2 Päätösvaltaisuus

Vaalitoimikunta on päätösvaltainen kolmijäsenisenä. Mikäli syntyy tilanne, jossa sekä puheenjohtaja että varapuheenjohtaja ovat tilapäisesti poissa, kolmijäseninen vaalitoimikunta valitsee keskuudestaan tilapäisen puheenjohtajan kunnan hallintosäännön määräysten mukaisesti.

Vaalitoimikunnan on otettava jokainen äänestys vastaan päätösvaltaisessa kokoonpanossa.

Uuden luottamushenkilön valitsemisesta kunnan toimielimeen kesken toimikauden säädetään kuntalaissa.

3.3 Vaalitarkkailijoiden läsnäolo-oikeus

Vaalilain 184 §:n 2 momentissa säädetään valtuutuksen saaneen vaalitarkkailijan oikeudesta olla läsnä silloin kun vaaliviranomainen suorittaa tehtäviään. Läsnäolo-oikeus koskee siten paitsi kokouksia myös vaaliviranomaisen kaikkea muutakin toimintaa.

⁴ Useissa kunnissa yksi vaalitoimikunta ehtii huolehtia ennakkoäänestyksestä kaikissa kunnan alueella olevissa laitoksissa. Jos ennakkoäänestyspaikkoina olevia laitoksia kuitenkin on useita, on kunnanhallituksen asetettava tarvittaessa useampia vaalitoimikuntia. Harkittaessa asetettavien vaalitoimikuntien lukumäärää tulee ottaa huomioon, paitsi laitosten määrä ja koko, myös se, että sisäisen järjestyksen ylläpitämisen turvaaminen erityisesti rangaistuslaitoksissa voi aiheuttaa sen, että ennakkoäänestyksen toimittaminen niissä vie huomattavasti aikaa.

Vaalitarkkailijoilla on oikeus vaalitoimitusta häiritsemättä seurata vaaliviranomaisen kaikkia tehtäviä. Oikeusministeriö voi valtuuttaa kotimaisen tai ulkomaisen vaalitarkkailijan koko maan alueelle ja kunnan keskusvaalilautakunta kunnan alueelle. Mikäli laitosäänestystilanteeseen tulee vaalitarkkailijoita, ilmoita asiasta keskusvaalilautakuntaan, tarkasta tarkkailijoiden valtuutus ja merkitse tieto asiasta vaalipöytäkirjaan.

4. LAITOSÄÄNESTYS

4.1 Yleistä laitospääntystyksen järjestämisestä

4.1.1 Missä laitoksissa ennakkopääntystyksen järjestetään?

Laitoksia, joissa ennakkopääntystyksen järjestetään, ovat:

- 1) Sairaalat, esimerkiksi: yleissairaalat, terveyskeskusten vuodeosastot, psykiatriset sairaalat jne.
- 2) Ympäri vuorokautista hoitoa antavat ja muut kunnanhallituksen määräämät sosiaalihuollon toimintayksiköt, esimerkiksi: vanhainkodit ja vastaavat yksiköt, hoito-, hoiva-, veljes- ja sairaskodit, sosiaalihuoltolaissa, vammaispalvelulaissa ja kehitysvammalaissa tarkoitettut palvelutalot, asuntolat, päihdehuollon laitokset, kehitysvammalaitokset jne. Määriteltäessä sitä, kuuluuko sosiaalihuollon toimintayksikkö suoraan vaalilain 46 §:n 2 momentin perusteella (ja siis ilman kunnanhallituksen päätöstä) ennakkopääntystyksen piiriin, ratkaisevaa on, annetaanko yksikössä ympärivuorokautista hoitoa. ”Muista sosiaalihuollon toimintayksiköistä” on kunnanhallituksen tehtävä päätös hyvissä ajoin ennen ennakkopääntystyksen alkamista.
- 3) Rangaistuslaitokset, esimerkiksi: vankilat, vankimielisairaalat jne.
- 4) Puolustusvoimien varusmieskoulutusta antavan joukko-osaston varuskunnat tai Rajavartiolaituksen varusmieskoulutusta antavat yksiköt.

4.1.2 Kuka saa äänestää laitoksessa?

Ennakkopääntystyksen paikoiksi määrättyissä laitoksissa saavat äänestää vain niissä hoidettavina olevat tai niihin otetut henkilöt. Esimerkiksi sairaalan henkilökunnalla ei ole oikeutta äänestää sairaalassa.

4.1.3 Äänioikeuden käyttämisen estymisestä

Yleisissä vaaleissa äänioikeutettuja ovat myös ne, joiden toimintakelpoisuutta on tuomioistuimen päätöksellä rajoitettu tai jotka on julistettu vajaavaltaiseksi, esimerkiksi sairauden vuoksi.

Laitoksissa, kuten esimerkiksi psykiatrisissa sairaaloissa, voi olla hoidettavana potilaita, joiden tila äänestyksen toimittamishetkellä on sellainen, etteivät he yleisten periaatteiden mukaan voi suorittaa oikeudellisesti merkittäviä toimia, jollainen äänestäminen yleisissä vaaleissa on. Nämä henkilöt eivät siten käytännössä kykene äänestämään.

Yleisillä periaatteilla tarkoitetaan sitä, että henkilön kyky itsenäiseen tahdonmuodostukseen on edellytys pätevän oikeustoimen tekemiselle.⁵ Yleisesti ottaen oikeustoimikelpoisuus edellyttää halua tehdä päätöksiä ja kykyä ilmaista tahtonsa, kykyä ymmärtää eri vaihtoehdot sekä kykyä ymmärtää päätöstensä ja tekojensa seuraukset. Oikeustoimikelpoisuus arvioidaan aina suhteessa tehtävään päätökseen sekä sen monimutkaisuuteen ja seurauksiin⁶.

Vaalitoimikunnan on tarvittaessa näissä tapauksissa tapauskohtaisesti ratkaistava, kykeneekö henkilö äänestämään. Ennen asian ratkaisemista vaalitoimikunnan on suositeltavaa tapauskohtaisesti pyytää kyseisen äänioikeutetun tilaa tuntevan hoitohenkilökunnan tai muun asiantuntijan arviota asiasta. Käytännössä vaalitoimikunta harkinnassaan joutuu vahvasti nojautumaan tähän arviointiin. Lisäksi on muistettava, ettei vaalitoimikunnalla ole oikeutta pääsyyn äänioikeutetun terveys- tai hoitotietoihin. Viimekätinen harkintavalta äänestyksen toimittamisesta on kuitenkin aina vaalitoimikunnalla.

Vaalitoimikunnan on tällaisessa tapauksessa ratkaistava, voiko henkilö äänestää. Ennen asian ratkaisemista vaalitoimikunnan on suositeltavaa tapauskohtaisesti pyytää tarvittaessa laitoksen johdon tai muun asiantuntijan (esimerkiksi sairaalassa kyseistä henkilöä hoitava lääkäri) apua sen kysymyksen selvittämisessä, kykeneekö kyseessä oleva henkilö äänestämään.

Jos äänestämistoimitus on henkilön osalta ehditty jo aloittaa, mutta vaalitoimikunta toteaa, ettei hän kykenekään äänestämään eikä äänestystä siten ole mahdollista viedä loppuun, äänestys on keskeytettävä. Asiasta tulee tehdä merkintä ennakolta äänestäneistä pidettävään luetteloon (vaalilomake nro 7).

Jos äänioikeutettu on lääkärin määräämässä eristyksessä tai karanteenissa, hänen on annettava äänestää, jos laitoksen terveydenhuoltohenkilökunta sen sallii. Tällöin vaalitoimikunnan suojautumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Laitoksen työntekijää voidaan käyttää avustajana vaalitoimikunnan ja äänestäjän lähikontaktien välttämiseksi.

5 Esimerkiksi itsenäisen tahdonmuodostuksen osalta Korkein oikeus ennakkopäätöksessään 2004:8 katsoi, että "[...] B:ltä on hänen sairastamansa dementian vuoksi puuttunut kyky itsenäiseen tahdonmuodostukseen hänen tehdesään 12.1.1995 allekirjoitetun testamentin ja että testamentin tekemiseen on siten vaikuttanut B:n sieluntoiminnan häiriö. Testamentti on sen vuoksi pätemätön."

6 Esimerkiksi: <https://www.mielentervestalo.fi/fi/mielenterveys-ja-toimintakyky/oikeustoimikelpoisuus-ja-mielenterveys>

4.1.4 Milloin ennakkoäänestys laitoksessa toimitetaan?

Vuoden 2025 alue- ja kuntavaalien ennakkoäänestys aloitetaan kotimaassa keskiviikkona 2.4.2025 ja lopetetaan vaalipäivää edeltävänä tiistaina 8.4.2025. Laitoksessa ennakkoäänestys toimitetaan **vähintään yhtenä ja enintään kahtena tähän ajanjaksoon sattuvana päivänä** vaalitoimikunnan määrääminä aikoina.

Äänestäjällä, joka ennakkoäänestykselle määrättyinä aikoina on saapunut ennakkoäänestyspaikkaan, mutta ei ole ehtinyt äänestää sinä aikana, on oikeus äänestää sanotun ajan päätyttyäkin. Toimitusta ei siis saa laitoksessa keskeyttää tai lopettaa ennen kuin jokainen, joka äänestämistä varten on saapunut ennakkoäänestyspaikkaan ennen sen sulkemista, on saanut tilaisuuden käyttää äänioikeuttaan.

4.2 Laitosäänestyksen valmistavat toimenpiteet

4.2.1 Laitosäänestyksessä tarvittava vaalimateriaali

Keskusvaalilautakunta toimittaa vaalitoimikunnalle kaikki laitosäänestyksessä tarvittavat vaaliasiakirjat ja -tarvikkeet hyvissä ajoin ennen ennakkoäänestyksen alkamista. Vaalitoimikunnan on tarkastettava saamansa materiaali ja mikäli jotain puuttuu, otettava viipymättä yhteys keskusvaalilautakuntaan.

Vaalitoimikunnan on varmistuttava siitä, että ennakkoäänestysasiakirjat eivät lopu kesken äänestystoimituksen. Tätä varten vaalitoimikunnan on hyvä etukäteen selvittää, kuinka monta äänioikeutettua kussakin laitoksessa on.

4.2.2 Mitä laitosäänestyksessä tarvitaan?

Vaaliasiakirjat:

- 1) Vuoden 2025 aluevaalien ja kuntavaalien äänestyslippuja (pakattuna 100 kappaleen nippuihin). Aluevaalien äänestysliput ovat violetteja ja kuntavaalien äänestysliput valkoisia. Vaalitoimikunnalla tulee olla molempien vaalien äänestyslippua myös Helsingissä, koska on mahdollista, että laitoksessa äänestävien joukossa on muiden kuntien asukkaita, jotka ovat äänioikeutettuja aluevaaleissa.

- 2) Lähetekirjelomakkeita (vaalilomake nro 5; **liite 3**). Lähetekirjeenä voidaan laitosäänestyksessä käyttää myös äänestäjällä olevaan ilmoituskorttiin liitettyjä lähetekirjeitä (vaalilomake nro 3, **liite 2**).
- 3) Ikkunallisia vaalikuoria (vaalilomake nro 4, **liite 4**).
- 4) Lähetekuoria (vaalilomake nro 6), jotka ovat etupuolen väriltään pääosin keltaisia ja joiden etu- ja takapuolelle on painettu punainen Pikakirje Exprès -merkki (vaalilomake nro 6) (**liite 5**).
- 5) Äänestäjistä pidettävä luettelo (luettelo ennakolta äänestäneistä; vaalilomake nro 7A; **liite 6**). Voidaan käyttää myös vaalilomaketta 7, jos lomaketta 7A ei ole saatavilla.
- 6) Oikeusministeriön ehdokaskirjat sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa (Ehdokkaat aluevaaleissa 2025 ja Ehdokkaat kuntavaaleissa 2025). Vaalitoimikunnan harkinnan mukaan mukana voi olla myös oman hyvinvointialueen aluevaalilautakunnan painattama violetti ehdokaslistojen yhdistelmä aluevaaleissa ja oman kunnan keskusvaalilautakunnan painattama valkoinen ehdokaslistojen yhdistelmä kuntavaaleissa.
- 7) Oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä (**liite 8**).

Ehdokaskirjat ja ohje äänestäjälle on asetettava äänestystilaan siten, että ne ovat helposti äänestäjien nähtävillä.

- 8) Lähetekuorten kuittauslista -lomakkeita (**liite 7**).
- 9) Osoitteessa vaalit.fi/yhteystiedot oleva tai siitä tulostettu luettelo kaikkien keskusvaalilautakuntien postiosoitteista, sekä

Tarvikkeet:

- 10) Vaalileimasin, jolla äänestysliput leimataan. Mukana on hyvä olla myös varaleimasin. Vaalileima on väriltään sinipunainen ja seuraavanlainen:

- 11) Tunnisteet vaalitoimikunnan jäsenille. Kaikilla vaalitoimikunnan jäsenillä tulisi vaaliviranomaisena toimiessaan olla rinnassaan näkyvillä rintamerkki tai vastaava, johon on merkitty henkilön tehtävä vaalitoimikunnassa (esimerkiksi "Varapuheenjohtaja", kaksikielisissä kunnissa "Varapuheenjohtaja - Viceordförande"). Tunnisteseen voidaan liittää myös jäsenen nimi. Menettely auttaa äänestäjiä hahmottamaan, kuka on vaaliviranomainen.
- 12) Jäljennös kunnanhallituksen päätöksestä, jolla vaalitoimikunta on asetettu tai muu asiakirja, josta vaalitoimikunnan kokoonpano käy ilmi. Vaalitoimikunnan jäsenen yhteystietoja ei asiakirjassa kuitenkaan saa olla.
- 13) Kyniä, joilla äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun. Kynät voivat periaatteessa olla minkälaisia tahansa, esimerkiksi kuivamustekyniä tai lyijykyniä. Joidenkin viimeisimpien vaalien aikana julkisuudessa on joskus esitetty, että jotkut äänioikeutetut epäilevät lyijykynällä tehdyn äänestysmerkinnän helposti mahdollistavan vaalivilpin. Vaikka epäily on aiheeton, vaalien yleisen luotettavuuden turvaamiseksi äänestäjille on suositeltavampaa varata kuivamustekynä tai vastaava kynä äänestysmerkinnän tekemistä varten. Joka tapauksessa on varmistauduttava, että käytetään sellaisia kyniä, että äänestysmerkintä ei suttaa tai näy äänestyslipun läpi. Esimerkiksi tussikynät tai hyvin teräväkärkiset kuulakärkikynät eivät ole tästä syystä suositeltavia äänestysmerkinnän tekemiseen. Kyniä on hankittava riittävästi varalle ottaen huomioon, että eräiden vaaliviranomaisten kokemusten mukaan kuivamustekynät lakkaavat toimimasta jopa lyijykyniä helpommin.
- 14) Sakset, joilla voidaan leikata ilmoituskorttiin liitetyt lähetekirjeet irti toisistaan, jos niitä käytetään lähetekirjeinä.
- 15) Kyniä vaalitoimikunnan omaan käyttöön sekä toimistotarvikkeita (muistiinpanopaperia, kostutussieni, liimapuikko jne.).

Kalusteet:

Laitosäänestyksessä voidaan tarvittaessa käyttää myös

- 16) Äänestyskoppeja tai vastaavia näkösuojia, joissa äänestysmerkintä voidaan tehdä vaalisalaisuus säilyttäen.
- 17) kannellista kuljetuslaatikkoa tai vastaavaa, johon valmiit lähetekuoret laitetaan.

Vaaliohjeet:

- 18) Oikeusministeriön vaaliohjeita nro 3 (Ennakoäänestys laitoksessa, tämä ohje). Jäsenten on tullut tutustua vaaliohjeisiin jo etukäteen, mutta ohjeet on syytä pitää jäsenten mukana myös äänestystoimituksessa.

It-laitteet ja tarvikkeet:

Vaalitoimikunta voi käyttää äänioikeustietojärjestelmän mobiiliäänioikeuskyselyä äänestäjän kotikunnan selvittämiseen osana äänestystoimitusta. Käytöstä tulee sopia etukäteen keskusvaalilautakunnan kanssa.

Jos järjestelmää käytetään, keskusvaalilautakunnan tulee toimittaa vaalitoimikunnan käyttöön internet-yhteydellä varustettu mobiililaitte (tabletti, älypuhelin, kannettava tietokone) ja oikeusministeriön VAT-ohje nro 4e (Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttöohjeet), jossa selostetaan järjestelmän käytön edellytykset ja itse käyttö.

4.2.3 Vaalimateriaalin säilyttäminen

Vaalitoimikunnan jäsenten on säilytettävä hallussaan olevaa vaalimateriaalia siten, ettei mahdollisuutta sen väärinkäyttämiseen pääse syntymään.

4.2.4 Äänestyksen järjestelyt laitoksessa

Yhteistoiminta laitoksen henkilökunnan kanssa

Suunnitellessaan ennakoäänestyksen järjestämistä laitoksissa vaalitoimikunnan tulee ottaa hyvissä ajoin yhteys asianomaisen laitoksen johtoon ja pyrkiä toimeenpanemaan äänestys niin tarkoituksenmukaisella tavalla kuin se kulloinkin on mahdollista. Vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että äänestysjärjestelyt eivät vaaranna laitoksen varsinaisen toiminnan, kuten sairaalahoidon antamisen, häiriötöntä sujumista. Laitosäänestyksen järjestämistä suunniteltaessa parhaiten soveltuvat ajankohdat tulisi varmistaa etukäteen laitoksen henkilökunnalta.

Vaalitoimikunnan on yhteistyössä henkilökunnan kanssa lisäksi suunniteltava se, miten äänestystoimituksesta ja sen ajankohdista tiedotetaan riittävästi laitoksessa oleville äänioikeutetuille.

Vaalitoimikunnan tulee myös tarvittaessa pyytää laitoksen johdon tai muun asi-
antuntijan (esimerkiksi sairaalassa kyseistä henkilöä hoitava lääkäri) apua sen
kysymyksen selvittämisessä, kykeneekö henkilö äänestämään, ja ratkaista asia
tapauskohtaisesti.

Äänestystilan sijainti

Äänestyspaikan (äänestystilan) sijainnissa on erityisesti kiinnitettävä huomiota
vaalisalaisuuden säilymiseen. Ennakoäänestykselle varattu paikka on sijoitet-
tava laitoksessa sellaiseen tilaan, joka ei ole muussa käytössä äänestämisen ai-
kana. Äänestäjän on hankaluuksitta päästävä tähän tilaan.

Äänestyspaikan sijainnista on laitoksessa oltava tarpeellinen opastus. Kaksikie-
lisessä kunnassa kilpien ja muiden yleisölle suunnattujen opasteiden on oltava
suomen- ja ruotsinkielisiä. Enontekiön, Inarin, Sodankylän ja Utsjoen kunnis-
sa opasteet on laadittava myös saamen kielellä. Äänestyspaikan sijainnissa on
kiinnitettävä huomiota myös siihen, että paikan valaistus on riittävä.

Äänestyksestä tiedottaminen

Vaalitoimikunnan asiana on huolehtia siitä, että ennakoäänestysajoista ja en-
nakoäänestyksen tarkemmasta järjestelystä tiedotetaan äänestäjille ennako-
äänestyspaikassa julkipantavin kuulutuksin tai tiedottein ja tarvittaessa muulla-
kin sopivalla tavalla. Ennakoäänestyksestä on tiedotettava tarvittaessa myös
laitosten osastoissa ja potilashuoneissa.

Vaalitoimikuntien tulee etukäteen olla yhteydessä asianomaisen laitoksen joh-
toon ja sopia tiedottamisen järjestämisestä.

Äänestyksen järjestäminen

Äänestys ennakoäänestyspaikassa on järjestettävä siten, että vaalisalaisuus
säilyy.

Laitoksessa ennakoäänestys on tarvittaessa järjestettävä myös eri osastoissa
ja potilashuoneissa tapahtuvaksi.

Sopivimmin ennakoäänestys esimerkiksi sairaalassa järjestettäneen siten, että
vaalitoimikunta aluksi ottaa äänestäjiä vastaan laitoksen ruokasalissa tai muus-
sa suurehkoissa, tarkoitukseen soveltuvassa huoneessa ja käy tämän jälkeen
erikseen niiden liikuntakyvyttömiä vuodepotilaiden luona, jotka ovat ilmoitta-
neet olevansa halukkaat käyttämään äänioikeuttaan. Sopiva hetki mennä sisälle

potilashuoneeseen ja tarvittavat hygieniajärjestelyt on tapauskohtaisesti vielä varmistettava esimerkiksi hoitohenkilökunnalta.

Kaikille asianomaisessa laitoksessa oleville ennakkoäänestämiseen oikeutetuille on varattava mahdollisuus äänioikeutensa käyttämiseen. Vaalitoimikunnan on hyvä vielä ennen poistumistaan laitoksesta varmistaa henkilökunnalta, että kaikki halukkaat ovat saaneet mahdollisuuden äänestää.

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa oli vanhainkodissa, jossa oli yhteensä 123 asukasta neljällä osastolla, sovittu järjestettäväksi laitosäänestys sunnuntaina kello 12.30–13.45. Asukkaiden ruokailu oli aloitettu kello 12. Vaalitoimikunta tuli viimeiselle osastolle noin kello 13.30 ja viipyi ruokailuhuoneessa, jossa äänestys järjestettiin, noin 10–15 minuuttia. Vaalitoimitsijat eivät käyneet osaston huoneissa, vaan laitoksen henkilökuntaan kuuluva antoi vaalitoimikunnalle äänestyshalukkuutensa aiemmin ilmaisseiden ilmoituskortit. Erään asukkaan ilmoituskortti oli kuitenkin jäänyt henkilökunnan kiireestä johtuen huoneeseen, eikä hän sen vuoksi tullut kutsutuksi äänestämään. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi kanteluun antamassaan ratkaisussa (22.9.2009, dnro 3734/4/08), että vaalitoimikunnan tehtävänä on varmistua siitä, että laitoksissa asukkaat voivat käyttää äänioikeuttaan. Vanhainkodissa oli laitosäänestykseen asukkaiden määrään nähden varattu lyhyehkö aika. Vanhainkodin laitosäänestyksen toimeenpano kyseisen asukkaan osastolla ei tapahtunut laitoksen varsinaisen toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla eikä asukkaiden äänioikeuden käyttömahdollisuutta riittävästi turvaavalla tavalla.

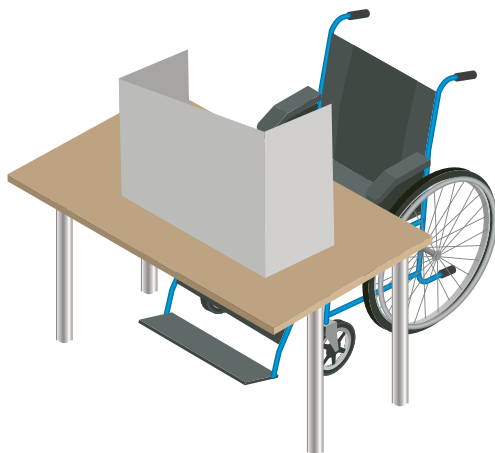
Äänestyskoppien tai vastaavien sijoittelu äänestystilassa

Vaalisalaisuuden turvaamiseksi äänestäjän on voitava täyttää äänestyslippunsa rauhassa ja muiden katseilta suojassa. Tässä tarkoituksessa ennakkoäänestyspaikkaan voidaan hankkia yksi tai useampi äänestyskoppi tai pöytä, joka on varustettu sellaisin suojuksin, jotta äänestäjä voi tehdä äänestysmerkintänsä kenenkään toisen näkemättä.

Äänestyskoppien tai vastaavien sijoittamisessa on erityisesti kiinnitettävä huomiota vaalisalaisuuden säilymiseen ja myös siihen, että valaistus äänestyskoppissa on riittävän hyvä. Äänestyskoppien välit ovat riittävän suuria, jotta kulku kuhunkin koppiin voi tapahtua häiritsemättä muissa kopeissa olevia äänestäjiä. Äänestyskoppeja ei siis pidä sijoitella siten, että kulku niihin tapahtuu muiden koppien takaa.

Niitä äänestäjiä varten, jotka eivät pääse äänestyskoppiin taikka pöydän ääreen äänestämään, tulisi vaalitoimikunnalla olla mukanaan sellainen suojuksella

varustettu irrallinen kirjoitusalausta, jonka turvin äänestäjä voi muiden katseilta suojattuna täyttää äänestyslippunsa.⁷ Kuvaesimerkki:

Jos äänestyskoppeja tai vastaavia käytetään, vaalitoimikunnan on sovittava keskusvaalilautakunnan kanssa niiden toimittamisesta ao. laitokseen.

Ehdokastietojen ja äänestysohjeen pitäminen äänestäjien nähtävillä

Laitoksessa äänestävällä tulee olla mahdollisuus tutustua oikeusministeriön aluevaalien ehdokaskirjaan ja kuntavaalien ehdokaskirjaan (Ehdokkaat aluevaaleissa 2025 ja Ehdokkaat kuntavaaleissa 2025). Näiden lisäksi vaalitoimikunnan harkinnan mukaan voidaan käyttää myös oman hyvinvointialueen ehdokaslistojen yhdistelmää aluevaaleissa ja oman kunnan ehdokaslistojen yhdistelmää kuntavaaleissa. Ne on asetettava ennakoöänestyspaikkaan siten, että äänestäjät voivat niihin vaivattomasti tutustua.

Vaalitoimikunnan on pidettävä äänestäjien nähtävillä myös oikeusministeriön ohjetta äänestäjälle äänestysnumeron merkitsemisestä.

⁷ Eduskunnan oikeusasiamies on kuntavaalien 2017 yhteydessä tehdyssä tarkastuskertomuksessaan (5.4.2017) todennut, että syliin laitettava irrallinen kirjoitusalausta ei turvaa vaaliläisyyttä.

4.3 Laitosäänestyksen kulku

4.3.1 Laitosäänestyksen vaiheet

Laitosäänestyksessä on seuraavat vaiheet:

- Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen ja äänestyslipun antaminen äänestäjälle
- Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun ja taittaa äänestyslipun kiinni
- Vaihe 3: Äänestyslipun leimaaminen ja sulkeminen vaalikuoreen
- Vaihe 4: Lähetekirjeen täyttäminen ja merkinnän tekeminen äänestäjistä pidettävään luetteloon
- Vaihe 5: Vaalikuoren ja lähetekirjeen sulkeminen lähetekuoreen

Huom. Jos äänestäjä äänestää sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa, äänestyksen vaiheet käydään läpi lähtökohtaisesti rinnakkain antamalla hänelle samalla kertaa molempien vaalien äänestysliput. Vaihtoehtoisesti laitosäänestyksen vaiheet voidaan toimittaa myös vaalikohtaisesti, mikäli äänestäminen on äänestäjälle näin ymmärrettävämpi ja sujuvampi. Tällöin käydään vaiheet 1-5 läpi ensin toisen vaalin osalta ja sitten toisen vaalin osalta. Äänestäjä voi myös haluta äänestää vain toisessa vaalissa. Tällöin hänelle annetaan vain sen vaalin äänestyslippu.

Vaihe 1: Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen ja äänestyslipun antaminen

- Totea äänestäjän henkilöllisyys henkilökortista, passista, ajokortista tai muusta vastaavasta (kuvallisesta ja virallisesta) asiakirjasta.
- Anna äänestäjälle yksi aluevaalien violetti ja yksi kuntavaalien valkoinen äänestyslippu, jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, ja kehota äänestäjää tekemään äänestysmerkintä, niin että vaalisalaisuus säilyy.

1 (i) Äänestäjän henkilöllisyyden toteaminen

Äänestäjän on ennakkoäänestykselle varattuna aikana ilmoitettava henkilökohtaisesti vaalitoimikunnalle. Äänioikeutta ei saa missään tapauksessa käyttää asiamiehen välityksellä.

Ilmoittautuessaan äänestämään äänestäjä on velvollinen esittämään vaalitoimikunnalle selvityksen henkilöllisyydestään. Säännönmukaisessa tapauksessa äänestäjän tulee esittää vaalitoimikunnalle asiakirja, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden (henkilöllisyystodistus). Tällaista asiakirjaa äänestäjältä ei kuitenkaan ole ehdottomasti vaadittava, jos hänen henkilöllisyytensä muutoinkin on varmasti todettavissa, esimerkiksi silloin, jos vaalitoimikunta tuntee äänestäjän (HE 175/1995 vp.).

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 15.1.1997 (dnro 978/1/96) todennut muun ohella seuraavaa: Vaalilainsäädäntö edellyttää äänestäjän selvitysvelvollisuutta henkilöllisyydestään äänestettäessä. Henkilöllisyyden selvitysvelvollisuutta on pidettävä myös äänestäjän edun mukaisena. Äänioikeuden toteutumisen kannalta on olennaista, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta ja että merkintä vaaliluetteloon tehdään oikean henkilön kohdalle.

Ennakoäänestyspaikkana olevassa laitoksessa ei ole välttämätöntä selvittää, onko äänestäjä merkitty äänioikeusrekisteriin ja onko hän siis äänioikeutettu alue- ja kuntavaaleissa (tai helsinkiläisten äänestäjien osalta kuntavaaleissa). Kunnan keskusvaalilautakunta selvittää äänioikeuden ennakoäänestysasiakirjoja tarkastaessaan.

Vaalitoimikunta voi kuitenkin vaalitietojärjestelmän mobiiliäänioikeuskyselyä käyttäen selvittää, minkä kunnan kohdalle henkilö on merkitty äänioikeusrekisteriin, jotta ennakoäänestysasiakirjat toimitetaan oikealle keskusvaalilautakunnalle. Mobiiliäänioikeuskyselyn käyttäminen on vaalitoimikunnalle vapaaehtoista. Kyselyn käytöstä tulee sopia etukäteen keskusvaalilautakunnan kanssa. Keskusvaalilautakunta huolehtii vaalitoimikunnan käyttöoikeuksista järjestelmään. Kyselyn käytöstä kerrotaan tarkemmin VAT-ohjeessa nro 4e.

Mistä asiakirjasta äänestäjän henkilöllisyys voidaan todeta?

Äänestäjä voi todistaa henkilöllisyytensä voimassa olevalla poliisin myöntämällä henkilökortilla, passilla, ajokortilla tai kuvallisella Kela-kortilla.

Äänestäjän henkilöllisyyden voi todeta myös ulkomaisesta tai muusta sellaisesta voimassa olevasta henkilöllisyystodistuksesta, jossa on

- henkilön täydellinen nimi,
- henkilötunnus tai syntymäaika,
- henkilön nimikirjoitus,
- henkilön valokuva sekä
- todistuksen antopäivä ja antajan allekirjoitus.

Henkilöllisyyden todistamiseen ei kelpaa pelkästään ilmoituskortti, eivätkä myöskään muut kuvattomat kortit ja asiakirjat.

Käräjäoikeus tuomitsi neljä vaalilautakunnan jäsentä sakkorangaistukseen tuottamuksellisesta virkavelvollisuuden rikkomisesta. Vuoden 1996 yhdistetyissä kunnallisvaaleissa ja europarlamenttivaaleissa vaalilautakunnan jäsenet eivät olleet tarkastaneet erään äänestäjän henkilöllisyyttä, vaan olivat antaneet hänen äänestää molemmissa vaaleissa pelkästään ilmoituskortin perusteella. Myöhemmin kuitenkin ilmeni, ettei ilmoituskortti ollut henkilön oma eikä hänellä alaikäisenä ollut edes äänioikeutta. Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota eikä korkein oikeus myöntänyt valituslupaa hovioikeuden päätökseen. Alaikäinen (12-v.) jätettiin tuomitsematta rangaistukseen, mutta hänelle ilmoituskortin antanut mies tuomittiin välillisenä tekijänä sakkorangaistukseen vilpillisestä äänestämisestä. (Helsingin HO 28.5.1998, nro 1631)

Henkilöllisyyden toteamisesta joissakin erityistilanteissa

Aiemmissa vaaleissa on käynyt ilmi, että jotkut, useimmiten iäkkäät äänioikeutetut eivät omista voimassa olevaa passia, ajokorttia tai muutakaan vastaavaa asiakirjaa, eivätkä myöskään ole hankkineet tai voineet hankkia edellä mainittua maksutonta väliaikaista henkilökorttia. Mikäli vaalitoimikunta ei tunne tällaista äänestäjää, äänestäjän henkilöllisyyden selvittäminen voi olla ongelmallista. Tällaisissa tapauksissa vaalitoimikunnan on pyrittävä arvioimaan tilanne kokonaisvaltaisesti sen perusteella, miten luotettavana se pitää äänestäjän antamaa muuta selvitystä ja tilannetta yleensä. Joissain tapauksissa tällaisella äänestäjällä voi olla mukanaan muita asiakirjoja, jotka – vaikkei niissä valokuvaa olekaan – saattavat varmentaa äänestäjän henkilöllisyyttä. Äänestäjä saattaa myös esittää vanhentuneen kuvallisen henkilöllisyydestodistuksen. Lisäksi äänestäjällä voi olla mukanaan saattajia, jotka kykenevät selvittämään paitsi oman henkilöllisyytensä, myös suullisesti todistamaan saatettavan henkilöllisyyden. Myös laitoksen henkilökunta yleensä auttaa henkilöllisyyden selvittämisessä.

Vaalitoimikunnan on edellä sanotuissa tilanteissa käytettävä harkintavaltaansa. Yhtäältä tulee huolehtia siitä, että kaikki äänioikeutetut voivat käyttää äänioikeutensa mutta toisaalta myös siitä, että kukaan ei äänestä toisen nimissä tai toisen puolesta. Edellä mainitut esimerkit voidaan hyväksyä selvityksiksi äänestäjän henkilöllisyydestä silloin kun vaalitoimikunta pitää saatua selvitystä kokonaisvaltaisesti luotettavana.

Valtioneuvoston oikeuskansleri on päätöksessään 8.5.2012 (dnro OKV/98/1/2012) todennut muun ohella seuraavaa: Jos äänestäjä ei esitä vaalitoimitsijalle asiakirjaa, joka todistaa äänestäjän henkilöllisyyden, äänestäjän on kyettävä muilla keinoilla vakuuttamaan vaalitoimitsija henkilöllisyydestään. Kysymys on virkavastuulla toimivan vaalitoimitsijan tapauskohtaisesta kokonaisarviosta. Jos toimintakyvyltään rajoittuneella äänestäjällä ei ole henkilöllisyydestodistusta, vaan äänestäjän henkilöllisyys pyritään todistamaan, yleensä muiden selvitysten lisäksi, hänen saattajansa esittämällä suullisella selvityksellä, äänestäjän henkilöllisyydestä vakuuttaminen voi edellyttää selityksen saamista siihen,

miksi äänestäjälle ei ole hankittu henkilöllisyystodistusta. [...] Lisäselvitystä pyydettyessä on toimittava hienotunteisesti ja sovinnollisuutta edistäen. [...] Äänioikeuden käyttämisen oikeellisuuden varmistaminen on myös äänioikeutetun itsensä etu.

1 (ii) Äänestyslipun antaminen äänestäjälle

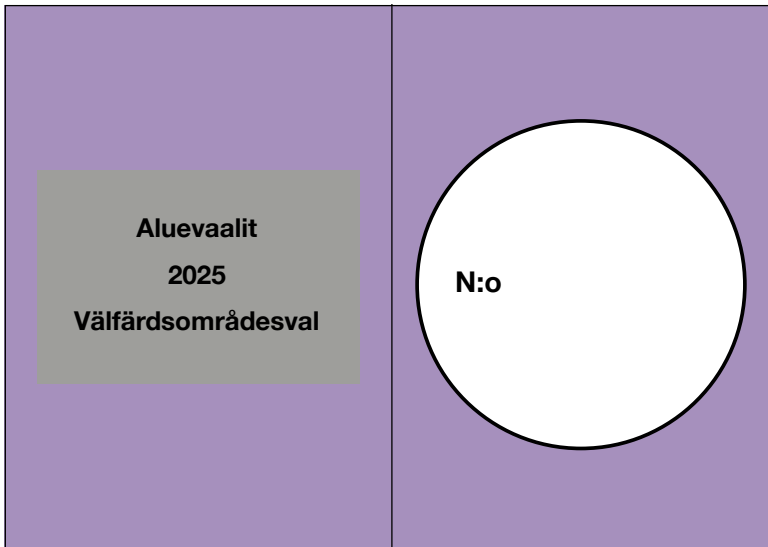
Kun äänestäjän henkilöllisyys on selvitetty, vaalitoimikunnan jäsen ojentaa äänestäjälle yhden aluevaalien violetin ja yhden kuntavaalien valkoisen lipun. Lipuja ojennettaessa on kiinnitettävä huomiota, että äänestäjä saa vain yhden äänestyslipun molempiin vaaleihin, joissa hän on äänioikeutettu.

Äänestyslippu / äänestysliput annetaan äänestäjälle avattuna sisäpuoli (tekstipuoli) ylöspäin siten, että äänestyslipussa oleva teksti on oikein päin lipun vastaanottavan äänestäjän näkökulmasta (ja siis väärinpäin lippua antavan vaalitoimikunnan jäsenen näkökulmasta). Samalla on varmistuttava siitä, että äänestysliput ovat painoasultaan virheettömiä ja nimenomaan kyseessä olevassa vuoden 2025 aluevaaleissa ja kuntavaaleissa käytettäviä äänestyslippuja.

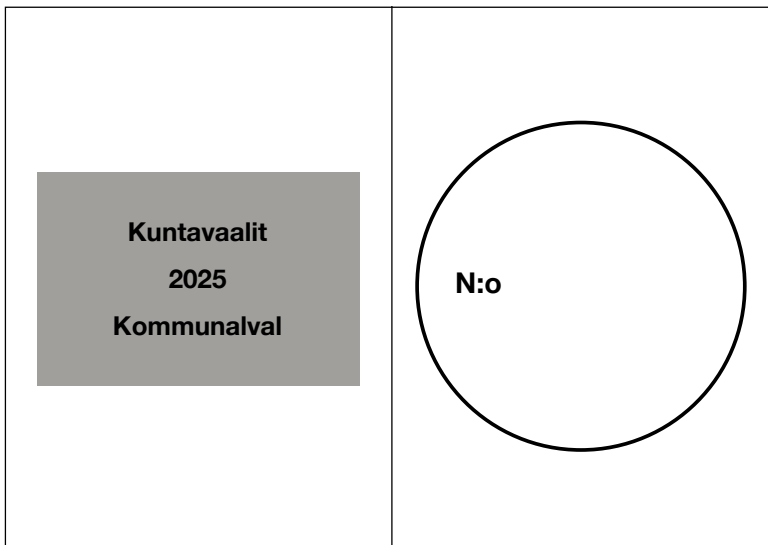
Mikäli äänestyslippu on painoasultaan virheellinen, annetaan äänestäjälle uusi äänestyslippu. Virheellinen äänestyslippu on revittävä. Painoasultaan virheellisestä tai muuten poikkeavasta äänestyslipusta on ilmoitettava viipymättä myös kunnan keskusvaalilautakunnalle, joka ilmoittaa asiasta edelleen oikeusministeriön.

Aikaisemmissa vaaleissa on esiintynyt tapauksia, joissa vaalikuoresta on löydetty kaksi toisiinsa reunoista kiinnittynyttä äänestyslippua, joista toisessa (päällimmäisessä) on ollut äänestysmerkintä, mutta ei vaalileimaa ja toisessa vaalileima, mutta ei äänestysmerkintää. Tämä on saattanut johtua siitä, että äänestäjälle on vahingossa annettu kaksi toisiinsa kiinnittynyttä äänestyslippua, eikä äänestäjä ole huomannut tätä. Vaalitoimikunnan on erityisesti tarkastettava, että tällaiset toisiinsa kiinnittyneet äänestysliput erotetaan toisistaan ja vain yksi äänestyslippu annetaan äänestäjälle.

Vuoden 2025 aluevaaleissa äänestyslippu on violetti ja seuraavanlainen:

Vuoden 2025 kuntavaaleissa äänestyslippu on valkoinen ja seuraavanlainen:

Muut vaaliasiakirjat (vaalikuori ja mahdollinen lähetekirjelomake) annetaan äänestäjälle vasta sitten kun tämä on tehnyt äänestysmerkinnän äänestyslippuun.

1 (iii) Äänestäjän ohjaaminen äänestämään

Äänestäjää on kehoitettava tekemään äänestysmerkintä äänestyslippuun niin, että vaalisalaisuus säilyy. Äänestysmerkintä on tehtävä sitä varten varatussa paikassa (esimerkiksi äänestyskopissa), jossa ei samanaikaisesti saa olla kuin yksi äänestäjä.

Äänestäjälle on vielä hyvä muistuttaa, että violetilla äänestyslipulla äänestetään aluevaalien ehdokasta ja valkoisella lipulla kuntavaalien ehdokasta.

Äänestäjälle on varattava tilaisuus tutustua oikeusministeriön ehdokaskirjoihin ”Ehdokkaat aluevaaleissa 2025” ja ”Ehdokkaat kuntavaaleissa 2025”. Myös kyseisen hyvinvointialueen ja kyseisen kunnan ehdokaslistojen yhdistelmät voivat olla esillä. Oleellista on, että äänestäjä varmasti saa nähtäväkseen tarvitsemansa ehdokastiedot. Äänestäjällä on oikeus äänestää aluevaaleissa vain oman hyvinvointialueensa ehdokaslistojen yhdistelmään otettua ehdokasta ja kuntavaaleissa vain oman kuntansa ehdokaslistojen yhdistelmään otettua ehdokasta. Äänestäjän oma hyvinvointialue aluevaaleissa ja kunta kuntavaaleissa ovat merkittävänä hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin ja hänen saamaansa äänioikeusilmoitukseen (ilmoituskorttiin). Vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että sekä aluevaalien että kuntavaalien ehdokaskirja on ennakoitavissa paikassa helposti saatavilla.

Vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että äänestäjien nähtävillä pidetään myös oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä.

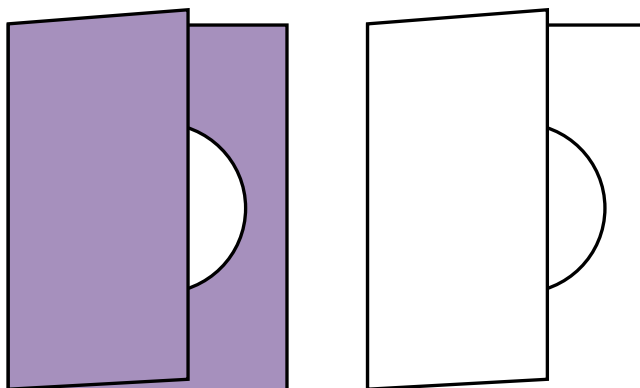
Vaihe 2: Äänestäjä tekee äänestysmerkinnän äänestyslippuun

- Äänestäjä merkitsee äänestyslippuun ehdokkaansa numeron, taittaa äänestyslipun kiinni ja esittää sen vaalitoimikunnalle.

Äänestysmerkinnän tekeminen ja äänestyslipun taittaminen

Äänestäjä merkitsee aluevaalien violetissa äänestyslipussa olevaan ympyrään sen ehdokkaan numeron, jonka hyväksi hän antaa äänensä aluevaaleissa ja kuntavaalien valkoisessa äänestyslipussa olevaan ympyrään sen ehdokkaan numeron, jonka hyväksi hän antaa äänensä kuntavaaleissa. Äänestäjän on niin selvästi merkittävä äänestyslippuun sen ehdokkaan numero, jonka hyväksi hän antaa äänensä, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Kuntavaalien ehdokkaat on numeroitu alkaen numerosta 2 ja aluevaalien ehdokkaat alkaen numerosta 2002.

Äänestäjän on tämän jälkeen taitettava kumpainenkin äänestyslippu keskeltä lipussa olevan taitekohdan mukaisesti siten, että äänestyslipun sisäpuoli jää näkymättömiin.

Mikäli äänestyslippu erhemerkinnän tai muun syyn vuoksi menee pilalle, on äänestäjälle tämän pyynnöstä annettava uusi äänestyslippu. Pilalle mennyt äänestyslippu on revittävä siten, että vaalisalaisuus säilyy. Lipun voi repiä joko äänestäjä itse tai vaalitoimikunta. Vaalitoimikunnan on ilmoitettava äänestäjälle, että tämä saa halutessaan itse repiä pilalle menneen äänestyslipun ja pitää revityt palaset.

Vaihe 3: Äänestyslippujen leimaaminen ja sulkeminen vaalikuoreen

- Leimaa huolellisesti äänestäjän kiinni taittama aluevaalien äänestyslippu ja äänestäjän kiinni taittama kuntavaalien äänestyslippu.
- Pyydä äänestäjää sulkemaan leimattu aluevaalien äänestyslippu omaan vaalikuoreensa ja leimattu kuntavaalien äänestyslippu omaan vaalikuoreensa.
- Tarkista lopuksi, että vaalikuoret on pitävästi suljettu.

3 (i) Äänestyslipun leimaaminen

Äänestäjän, joka on tehnyt merkintänsä äänestyslippuun, tulee esittää se taitettuna vaalitoimikunnan jäsenelle leimattavaksi.

Vaalitoimikunnan on ehdottomasti leimattava sekä aluevaalien että kuntavaalien äänestyslippu. Leimaamaton äänestyslippu on mitätön. Äänestyslippua ei saa leimata valmiiksi etukäteen, vaan vasta sitten kun äänestäjä on tehnyt

siihen äänestysmerkinnän ja tuo sen vaalitoimikunnalle. Äänestyslipun leimamatta jättäminen on virkavirheeksi katsottava laiminlyönti.

Leima on lyötävä **keskelle** taitetun äänestyslipun kääntöpuolta ja siten, että siitä jää **selvä jälki**. Mikäli leimasin rikkoutuu tai siitä loppuu väriaine, vaalitoimikunnan on välittömästi pyydettävä keskusvaalilautakunnalta uusi leimasin tai lisää väriainetta.

Äänestyslippuun saa löydä vain yhden leiman. Huonoa leimausta ei saa yrittää korjata niin, että lyödään toinen leima viereen. Jos leimaus ei onnistu riittävällä tavalla, lippu on revittävä ja äänestäjää on kehotettava täyttämään uusi äänestyslippu.

Vuoden 2011 eduskuntavaaleissa vaalipiirilautakunta oli havainnut tarkastamistaan äänestyslipuista lukuisia tapauksia, joissa leimaus oli ollut niin puutteellinen, ettei siitä näkynyt juuri muuta kuin ääriiviivat. Äänestyslippu, jossa ei ole leimaa on mitätön.

Äänestyslippu on leimattava äänestäjän läsnä ollessa ja niin, että äänestyslippu on koko leimaamisen ajan äänestäjän silmälläpidon alaisena. Huonoa leimausta ei saa yrittää korjata niin, että lyödään toinen leima viereen. Jos leimaus ei onnistu riittävällä tavalla, lippu on revittävä ja äänestäjää on kehotettava täyttämään uusi äänestyslippu.

3 (ii) Leimatun äänestyslipun sulkeminen vaalikuoreen

Kun äänestyslippu on leimattu, vaalitoimikunnan jäsenen on annettava äänestäjälle vaalikuori sekä aluevaalien että kuntavaalien äänestyslippua varten ja äänestäjän on välittömästi vaalitoimikunnan nähden pantava aluevaalien äänestyslippu omaan vaalikuoreensa ja kuntavaalien äänestyslippu omaan vaalikuoreensa ja suljettava kuoret liimaten eli siten, että kostutetaan kuoren lipassa oleva liimapinta ja painetaan lippa kiinni. Vaalikuorta ei saa sulkea muulla tavoin

(esimerkiksi teipillä). Liimaamisessa voidaan käyttää kostutussientä. Tarvittaessa, mikäli vaalikuoren sulkeminen liimapintaa kostuttamalla ei onnistu, voidaan sulkemiseen käyttää tavallista liimaa (esimerkiksi liimapuikkoa).

Vaalikuorta ei saa leimata eikä siihen saa tehdä muitakaan merkintöjä.

Äänestyslippu pidetään kiinnitettuna koko leimaamisen ja vaalikuoreen sulkemisen ajan. Vaalitoimikunta ei missään tapauksessa saa avata äänestyslippua taitoksestaan.

On huomattava, että nimenomaan äänestäjä sulkee lipun vaalikuoreen ja liimaa kuoren kiinni. Vaalitoimikunnan jäsen voi suorittaa nämä tehtävät vain, jos äänestäjä pyytää vaalilain 58 §:n 3 momentin mukaisesti avustamista.

Vaalitoimikunnan on tarkistettava, että vaalikuori on pitävästi suljettu. Tarvittaessa äänestäjälle on annettava uusi vaalikuori tai liimaa vaalikuoren sulkemiseksi.

Vaihe 4: Lähetekirjeen täyttäminen ja merkinnän tekeminen äänestäjistä pidettävään luetteloon

- Pyydä äänestäjää allekirjoittamaan ilmoituskortin lähetekirje tai, jos hänellä ei ole mukanaan ilmoituskorttia, täyttämään ja allekirjoittamaan lähetekirjelomake. **Jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, lähetekirjeitä täytetään kaksi.**
- Päivää ja allekirjoita itse ilmoituskortin lähetekirje tai lähetekirjelomake.
- Kirjoita lopuksi äänestäjän nimi äänestäjistä pidettävään luetteloon.

4 (i) Lähetekirjeen täyttäminen

Lähetekirjeen tarkoitus on se, että sen avulla äänestäjän vaalikuori voidaan toimittaa hänen oman kuntansa keskusvaalilautakunnalle, riippumatta siitä, missä ennakkoäänestyspaikassa hän on äänestänyt.

Laitosäänestyksessä ennakkoäänestyksen lähetekirjeenä käytetään joko

- 1) ilmoituskorttiin sisältyvää lähetekirjettä tai
- 2) erillistä lähetekirjelomaketta.

Ilmoituskorttia käytetään aina ensisijaisesti ja lähetekirjelomaketta vain, jos äänestäjällä ei ole ilmoituskorttia mukanaan.

Lähetekirjeen täyttäminen selostetaan seuraavassa kahdella tavalla riippuen siitä, kumpaa asiakirjaa lähetekirjeenä käytetään:

- kun käytetään ilmoituskorttia ja
- kun käytetään lähetekirjelomaketta.

4 (i.a) Ilmoituskorttiin sisältyvän lähetekirjeen täyttäminen

Digi- ja väestötietovirasto on lähettänyt postitse tai sähköisesti jokaiselle äänioikeusrekisteriin otetulle äänioikeutetulle, jonka osoite on ollut tiedossa, ilmoituskortin ”Ilmoitus äänioikeudesta” (Vaalilomake nro 3s tai 3r; liite 2). Muille kuin Helsingin äänioikeutetuille toimitetussa ilmoituskorttilähetyksessä on erikseen yhdelle A4 -paperille painettu kaksi samanlaista lähetekirjettä. Helsingin äänioikeutetuille toimitetussa äänioikeusilmoituksessa lähetekirje sisältyy itse ilmoitukseen.

Jos äänestäjällä on ilmoituskorttilähetyksessä mukanaan ennakkoäänestyspaikassa, siinä olevia lähetekirjeitä voidaan käyttää äänestäjän ennakkoäänestyksen lähetekirjeinä. Lähetekirjeet leikataan irti toisistaan. Vaalitoimitsijan on merkittävä lähetekirjeen vasempaan yläkulmaan ruksilla, onko kyseessä aluevaalien lähetekirje vai kuntavaalien lähetekirje. Lähetekirje tulee ehdottomasti täyttää kummankin vaalin osalta erikseen, jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa.

Äänestäjän on vaalitoimikunnan läsnä ollessa omakätisesti allekirjoitettava kumpikin ilmoituskortin lähetekirje-osa, joka sisältää äänestäjän selityksen siitä, että hän itse vaalisalaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen, ja annettava molemmat allekirjoitetut lähetekirjeet vaalitoimitsijalle. Jos äänestäjä on allekirjoittanut lähetekirjeen ennen kuin hän on sulkenut leimatun äänestyslipun vaalikuoreen, vaalitoimitsijan on kehotettava äänestäjää yliviivaamaan tämä allekirjoitus ja allekirjoittamaan ilmoituskortin lähetekirje-osa uudelleen vaalitoimitsijan läsnä ollessa.

4 (i.b) Lähetekirjelomakkeen täyttäminen

Ne ennakkoäänestäjät, joilla ei ole mukanaan edellisessä luvussa tarkoitettua ilmoituskorttia, täyttävät aina erillisen lähetekirjelomakkeen (vaalilomake nro 5; **liite 3**). Oranssilla painettua lähetekirjelomaketta ei tule antaa niille äänestäjille, joilla on mukanaan ilmoituskortti. Lomake on painettu kokoon A4 siten, että lomake voidaan taittaa keskellä olevaa katkoviivaa pitkin. Haluttaessa lomakkeen tyhjä alaosa voidaan myös repiä tai leikata pois.

Myös lähetekirjelomaketta käytettäessä tulee huomioida, että jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, niitä täytetään kaksi, yksi aluevaaleja ja toinen kuntavaaleja varten.

Lähetekirjelomakkeen täyttää äänestäjä (äänestäjän avustamisesta ks. luku 4.4). Vaalitoimikunnan on kuitenkin syytä mahdollisuuksien mukaan tarkistaa, että äänestäjä on merkinnyt siihen kaikki tarvittavat tiedot selvästi. Vaalitoimikunta voi liitteessä 3 olevan esimerkin mukaisesti täyttää ohjeiksi muutamia lähetekirjelomakkeita ja asettaa ne ennakkoäänestyspaikkaan äänestäjien nähtäviksi.

Lähetekirjelomakkeen täyttäminen ei ole salaista. Tätä varten äänestyspaikassa tulee olla oma pöytä tai muu sopiva tila.

Lähetekirjelomakkeeseen merkitään seuraavat tiedot:

- 1) Vastaanottaja-kenttään merkitään äänestäjän kotikunnan eli sen kunnan keskusvaalilautakunta, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan on merkitty äänioikeusrekisteriin hänen kohdalleen. Keskusvaalilautakunnan nimi ja osoite on merkittävä selvästi. Keskusvaalilautakuntien osoitteet löytyvät muun muassa oikeusministeriön vaalisivuilta www.vaalit.fi/kuntien-keskusvaalilautakunnat, josta ne voidaan tulostaa vaalitoimikuntien käyttöön.
- 2) Äänestäjän täydellinen nimi ja henkilötunnus tai, jos se ei ole tiedossa, syntymäaika ja nykyinen osoite.
- 3) Äänestäjän allekirjoitus eli hänen vakuutuksensa siitä, että hän itse vaalilaisuuden säilyttäen on täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Täytettyään lähetekirjelomakkeen äänestäjä antaa sen vaalitoimitsijalle. Vaalitoimitsija tekee kynällä lomakkeen vasempaan yläkulmaan (siihen kohtaan, että merkintä näkyy lähetekuoren ylävasemmalla olevasta ikkunasta) merkinnän AV, jos kyse on aluevaalien lähetekirjeestä ja KV, jos kuntavaalien lähetekirjeestä.

4 (ii) Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus lähetekirjeeseen

Sen jälkeen, kun äänestäjä on allekirjoittanut ilmoituskortin lähetekirjeen tai täyttänyt ja allekirjoittanut erillisen lähetekirjelomakkeen, vaalitoimikunnan puheenjohtajan on:

- 1) tarkistettava, että ilmoituskortin lähetekirje on nimenomaan kyseisen äänestäjän lähetekirje ja että äänestäjä on allekirjoittanut sen tai että äänestäjä on merkinnyt lähetekirjelomakkeeseen kaikki tarvittavat tiedot ja allekirjoittanut sen. Erityisesti on syytä tarkistaa, että kunnan keskusvaalilautakunnan nimi ja osoite on merkitty selvästi vastaanottajakenttään (jotta se näkyy lähetekuoren ikkunasta); ja
- 2) allekirjoituksellaan todistettava, että äänestys on tapahtunut vaalilais-
sa säädetyin tavoin. Ilmoituskortin lähetekirjeen tai lähetekirjelomakkeen kohtaan "Vaaliviranomainen täyttää" merkitään
 - a) päiväys ja kunta, jonka alueella ennakoäänestyspaikka on (esim. "6.4.2025 Imatra"); sekä
 - b) vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus.

Ilmoituskortin lähetekirjeeseen tai lähetekirjelomakkeeseen ei saa merkitä sen laitoksen nimeä, jossa ennakoäänestys on tapahtunut.

Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa keskusvaalilautakunta oli jättänyt kolme ennakoäänestystä huomioon ottamatta. Ensimmäisessä lähetekirjeessä ei ollut ilmoituksen äänioikeudesta saaneen henkilön omaa allekirjoitusta ja toisesta ja kolmannelta lähetekirjeestä puuttuivat sekä äänestäjän että vaaliviranomaisen allekirjoitukset. Hallinto-oikeus katsoi, että lähetekirjeet olivat niin puutteellisia tai epäselviä, ettei varmasti voitu vakuuttua, onko äänestys tapahtunut laissa säädetyin tavoin, tai päätellä, kuka on äänestänyt. Keskusvaalilautakunnan oli näin ollen tullut jättää kyseiset äänestykset huomioon ottamatta. (Vaasan HAO 22.12.2008 08/0817/3). Ratkaisu jäi lainvoimaiseksi.

- 3) jos äänestäjä äänestää molemmissa vaaleissa, varmistauduttava vielä siitä, että lähetekirjeitä on laadittu ja allekirjoitettu kaksi, yksi aluevaaleja ja toinen kuntavaaleja varten.

4 (iii) Äänestäjistä pidettävä luettelo

Vaalitoimikunnan on pidettävä äänestäjistä luetteloa käyttäen sitä varten laadittua lomaketta (luettelo ennakolta äänestäneistä, vaalilomake nro 7A⁸; liite 6). Luetteloa on pidettävä kunkin laitoksen osalta erikseen.

⁸ Voidaan käyttää myös vaalilomaketta nro 7, jos lomaketta nro 7A ei ole saatavilla. Lomakkeeseen nro 7 tulee merkitä (esimerkiksi äänestäneen nimen jälkeen), mikä äänestäjä äänesti vain alue- tai kuntavaaleissa. Merkintää ei kuitenkaan tarvitse tehdä helsinkiläisten osalta, joilla on äänioikeus ainoastaan kuntavaaleissa.

Luettelolomakkeen etupuolelle on merkittävä:

- 1) äänestäjän nimi; kaikkia etunimiä ei ole tarpeen merkitä; etunimien asemesta voidaan myös käyttää niiden alkukirjaimia;
- 2) tilastollista tarkoitusta varten äänestäjän nimen kohdalle sitä varten varattuun sarakkeeseen rasti, jos äänestäjä on mies;
- 3) kunta, joka äänestäjän ilmoituksen mukaan (tai, jos äänestäjällä on ilmoituskortti mukanaan, siitä saatavan selvityksen mukaan) on merkitty hänen kohdalleen äänioikeusrekisteriin;
- 4) päivä, jolloin ennakolta äänestäminen on tapahtunut;
- 5) kunta, jonka alueella ennakoäänestyspaikkana oleva laitos on (esimerkiksi "Karkkila"); sekä
- 6) ennakoäänestyspaikassa äänestäneiden kokonaislukumäärä ja äänestäneiden miesten lukumäärä.
- 7) Alue - ja kuntavaaleissa luetteloon tulisi myös merkitä, esimerkiksi äänestäjän nimen kohdalle, jos äänestäjä on äänestänyt vain toisessa vaalissa: AV= aluevaalit, KV= kuntavaalit.
Lomakkeessa nro 7A on erillinen sarake tätä merkintää varten. Lähtökohta on, että jos merkintää ei ole, äänestäjä äänesti molemmissa vaaleissa. Helsingiläisten äänestäjien kohdalle ei kuitenkaan tarvitse tehdä merkintää, koska heillä on äänioikeus ainoastaan kuntavaaleissa.

Luettelolomakkeen kääntöpuolelle on merkittävä:

- 8) ennakoäänestyspäivät ja kellonajat;
- 9) vaalitoimikunnan kokoonpano laitosäänestystä toimitettaessa; sekä
- 10) kohtaan "Huomautuksia" tarpeelliset merkinnät, jos ennakoäänestyksessä on tapahtunut jotakin sellaista, joka on vaikuttanut toimituksen säännölliseen kulkuun, esimerkiksi jos toimitus on ylivoimaisen esteen takia ollut pakko keskeyttää. Tähän kohtaan on merkittävä myös äänestäjien itse valitsevien avustajien nimet (ks. luku 4.4).

Luettelolomake on tarkistettava ja sen allekirjoittaa puheenjohtaja ja varmentaa jäsen. Täytetty luettelolomake on samalla vaalitoimikunnan pöytäkirja, joten erillisen pöytäkirjan pitäminen vaalitoimikunnassa ei ole tarpeen.

Pidettäessä luetteloa voidaan siihen ainakin niissä tapauksissa, joissa äänestämässä on samalla kertaa useita henkilöitä, merkitä äänestäjän nimi jo silloin, kun hän ilmoittautuu äänestämään ja hänelle annetaan tarvittavat asiakirjat. Muut tiedot merkitään luetteloon vasta sen jälkeen, kun äänestäjä on luovuttanut lähetekirjeen ja vaalikuoren vaalitoimikunnalle. Jos sen jälkeen, kun äänestäjän nimi on merkitty luetteloon, äänestäjä ei jostain syystä voi tai halua

äänestää, vedetään nimen päälle viiva niin, että nimi edelleen näkyy selvänä. Nimen viereen kirjoitetaan "ei lueta".

Luettelolomakkeen täyttöesimerkki on liitteenä 6.

Luettelolomakkeessa on tilaa 25 nimelle. Jos yhden laitoksen äänestäjät eivät mahdu yhteen lomakkeeseen, jatketaan seuraavalle lomakkeelle. Jos luettelolomakkeita on yhtä laitosta kohden käytetty useampia kuin yksi, nidotaan lomakkeet äänestyksen päätyttyä yhdeksi nipuksi, lomakkeet numeroidaan ja päällimmäiseen lomakkeeseen merkitään äänestäneiden miesten lukumäärä ja äänestäneiden kokonaislukumäärä. Tarvittaessa voidaan eri äänestyspäivinä käyttää eri luettelolomaketta.

Vaihe 5: Lähetekirjeen ja vaalikuoren sulkeminen lähetekuoreen

- Sulje vaalikuori ja lähetekirjelomake tai vaalikuori ja ilmoituskortti keltaiseen lähetekuoreen.

Mikäli äänestäjä äänestää sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa, suljetaan kumpainkin vaalikuori ja lähetekirje omiin lähetekuoriinsa siten että kyseisen äänestäjän ennakoäänestyksestä muodostuu aina kaksi eri lähetekuorta.

Jos äänestäjä on äänestänyt sekä aluevaaleissa että kuntavaaleissa vaalitoimikunta sijoittaa

- toiseen keltaiseen lähetekuoreen vaalikuoren, jonka kurkistusikkunasta näkyy aluevaalien **violetti äänestyslippu ja aluevaalien lähetekirjeenä** käytetyn lähetekirjelomakkeen / ilmoituskortin lähetekirjeosan
- toiseen keltaiseen lähetekuoreen vaalikuoren, jonka kurkistusikkunasta näkyy kuntavaalien **valkoinen äänestyslippu ja kuntavaalien lähetekirjeenä** käytetyn lähetekirjelomakkeen / ilmoituskortin lähetekirjeen
- ja sulkee lähetekuoret huolellisesti liimaamalla. Yhden äänestäjän äänestyksestä syntyy siis aina kaksi erillistä lähetekuorta.

Vaalitoimikunta sulkee lähetekuoret huolellisesti liimaamalla.

Äänestäjän on voitava koko ajan seurata toimitusta.

Vaalitoimikunnan on ehdottomasti pidettävä huoli siitä, että kuhunkin lähetekuoreen suljetaan vain yksi vaalikuori ja yksi lähetekirje ja kyseessä on saman vaalin vaalikuori ja lähetekirje.

Asiakirjat on sijoitettava lähetekuoreen siten, että vastaanottajan nimi (kunnan keskusvaalilautakunta) ja osoite selvästi näkyvät lähetekuoren oikeanpuoleisesta ikkunasta. Vaalikuorta ei saa sijoittaa ilmoituskortin tai lähetekirjelomakkeen osoitepuolelle siten, että se saattaa siirtyä osoitteen tai kuittausmerkin eteen.

Vaalitoimikunnan on vielä syytä tarkistaa, että sekä vaalikuori että lähetekuori ovat hyvin suljetut.

Vaalitoimikunnan on säilytettävä haltuunsa saamiaan lähetekuoria huolellisesti ja luotettavalla tavalla. Tärkeää on, että äänestäjä voi vakuuttua siitä, että hänen äänestysensä on kaikilta osin sujunut asianmukaisesti.

Lähetekuoret on jo tässä vaiheessa syytä lajitella siten kuin jäljempänä tässä ohjeessa selostetaan.

4.3.2 Vaiheet 1–5: Yhteenveto

Ennakoäänestyksen kulku on edellä esitetyn mukaisesti tiivistettynä seuraava:

- 1) Äänestäjä ilmoittautuu vaalitoimikunnalle ja hänen henkilöllisyytensä selvitetään. Äänestäjälle annetaan yksi aluevaalien ja yksi kuntavaalien äänestyslippu tai vain toinen lippu, jos henkilö äänestää vain toisessa vaalissa.
- 2) Äänestäjä tekee äänestyslippuun äänestysmerkinnän sitä varten varatussa paikassa.
- 3) Äänestäjä luovuttaa kiinni taitetun äänestyslipun vaalitoimikunnalle leimattavaksi. Vaalitoimikunnan jäsen leimaa lipun ja antaa äänestäjälle vaalikuoren. Äänestäjä sulkee leimatun äänestyslipun vaalikuoreen.
- 4) Äänestäjä allekirjoittaa ilmoituskortin lähetekirjeen tai, jos lähetekirjelomaketta käytetään, täyttää lähetekirjelomakkeen ja allekirjoittaa sen. Lähetekirje allekirjoitetaan erikseen aluevaalien ja kuntavaalien osalta. Vaalitoimikunnan puheenjohtaja merkitsee ilmoituskortin lähetekirjeeseen tai lähetekirjelomakkeeseen päiväyksen ja ennakoäänestyspaikan sijaintikunnan nimen sekä allekirjoituksensa. Lopuksi vaalitoimikunta merkitsee äänestäjän nimen äänestäjistä pidettävään luetteloon.
- 5) Aluevaalien vaalikuori ja lähetekirje suljetaan omaan lähetekuoreensa ja kuntavaalien vaalikuori ja lähetekirje omaan lähetekuoreensa.

4.4 Äänestäjän avustaminen

- Avusta äänestäjää äänestysmerkinnän tekemisessä ja/tai lähetekirjeen täyttämisessä, jos hän sitä pyytää.
- Jos äänestäjällä on oma avustaja mukanaan, kirjaa avustajan nimi ylös.

4.4.1 Kuka voi toimia äänestäjän avustajana?

Äänestäjän pyynnöstä vaalitoimikunnan jäsenen on avustettava häntä äänestämässä. Avustaja voi avustaa äänestäjää muun muassa merkinnän tekemisessä äänestyslippuun ja täyttämällä äänestäjän puolesta lähetekirjelomakkeen.

Henkilöt, joiden kyky tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saavat käyttää apuna myös itse valitsemaansa avustajaa, ei kuitenkaan sellaista henkilöä, joka on ehdokkaana asianomaisissa vaaleissa tai joka on ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi. Tämä koskee sokeiden ja muiden vammaisten henkilöiden lisäksi myös henkilöitä, joille esimerkiksi äkillinen sairaus on aiheuttanut kyvyttömyyden tehdä äänestysmerkintä.

4.4.2 Miten avustajan tulee toimia?

Se, joka avustaa äänestäjää äänestysmerkinnän tekemisessä, on velvollinen tunnollisesti täyttämään, mitä äänestäjä osoittaa ja pitämään salassa äänestystoimituksessa saamansa tiedot. Avustaja ei missään tapauksessa saa suositella äänestäjälle, ketä ehdokasta tämän olisi äänestettävä.

Mikäli äänestäjä ei esimerkiksi vamman vuoksi kykene tekemään mitään merkintöjä tai mikäli hän osaa tehdä ainoastaan puumerkin, lähetekirjeeseen voidaan merkitä kohtaan ”Äänestäjän allekirjoitus” esimerkiksi ”Matti Virtasen puolesta Liisa Lahtinen”.

4.4.3 Vaalitoimikunnan merkinnät

Vaalitoimikunnan on selvitettävä äänestäjän itsensä valitseman avustajan nimi ja merkittävä se äänestäjistä pidettävän luettelon kohtaan ”Huomautuksia”.

4.5 Järjestyksen ylläpito

- Huolehdi siitä, että järjestys ennakoäänestyspaikassa säilyy.
- Huolehdi siitä, että äänestäjien vaalivapaus säilyy.

Vaalitoimikunnan on huolehdittava siitä, että järjestys ennakoäänestyspaikassa säilyy moitteettomana ja vaalitoimitus sujuu häiriöttä. Ennakoäänestyspaikassa saapuvilla olevien on noudatettava niitä määräyksiä, joita vaalitoimikunta harkitsee tarpeelliseksi antaa.

Äänestysaikana on erityisesti valvottava, ettei ennakoäänestyspaikassa tai sen välittömässä läheisyydessä pidetä puheita eikä julkipanna tai jaeta painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia eikä millään tavalla vaikuteta tai yritetä vaikuttaa vaalivapauteen. Mikäli määräyksiä tässä suhteessa rikotaan tai yritetään rikkoa, vaalitoimikunnan on heti poistettava häiritsijä ennakoäänestyspaikasta, tarvittaessa poliisiviranomaisen avulla.

Vaalitoimikunnan on tarvittaessa pidettävä huoli siitä, että äänioikeuttaan jo käyttäneet poistuvat viipymättä ennakoäänestyspaikan äänestystilasta.

4.6 Lähete kuorten toimittaminen kunnan keskusvaalilautakunnalle

- Lajittele lähete kuoret 1) oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitettuihin ja 2) muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitettuihin.
- Vie oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähete kuoret keskusvaalilautakunnalle äänestyspäivän päätteeksi.
- Huolehdi, että muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähete kuoret toimitetaan niille postitse ilman viivytystä.

4.6.1 Yleistä

Vaalitoimikunnan tulee huolehtia siitä, että lähete kuoret toimitetaan asianomaiselle kunnan keskusvaalilautakunnalle heti kun se äänestyksen tapahduttua on mahdollista.

Mikäli lähete kuoria ei voida jonakin ennakoäänestyspäivänä toimittaa ennakoäänestyspaikasta edelleen saman päivän aikana, vaalitoimikunnan on säilytettävä ne lukitussa tai muutoin varmassa paikassa siihen asti, kunnes ne voidaan toimittaa eteenpäin.

Lähete kuoren on ehdottomasti oltava perillä asianomaisessa keskusvaalilautakunnassa viimeistään vaalipäivää edeltävänä perjantaina ennen klo 19.

4.6.2 Lähete kuorten lajittelu

Vaalitoimikunnan on lajiteltava haltuunsa kertyneet lähete kuoret kahteen ryhmään:

- oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähete kuoret ja
- muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähete kuoret.

4.6.3 Lähetekuorten toimittaminen

Oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret

Vaalitoimikunnalle kertyvät lähetekuoret ovat yleensä suurimmaksi osaksi oman kunnan keskusvaalilautakunnalle osoitettuja. Vaalitoimikunnan tulee viedä nämä lähetekuoret suoraan keskusvaalilautakunnalle äänestyspäivän päätteeksi. Vaalitoimikunnan on pyydettävä keskusvaalilautakunnan edustajalta vapaamuotoinen kuittaus lähetekuorten vastaanottamisesta. Kuittauksessa on mainittava vastaanotettujen lähetekuorten lukumäärä sekä päivämäärä ja kellonaika. Omalle keskusvaalilautakunnalle osoitetut lähetekuoret saa antaa postin kuljetettavaksi vain painavista syistä, jollaisena pidetään lähinnä vain pitkiä etäisyyksiä.

Muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret

Vaalitoimikunnan on huolehdittava, että muiden kuntien keskusvaalilautakunnille osoitetut lähetekuoret lähetetään niille postitse. Vaalitoimikunta voi joko itse huolehtia postittamisesta tai sopia keskusvaalilautakunnan kanssa siitä, että keskusvaalilautakunta suorittaa postituksen vaalitoimikunnan puolesta. Tärkeää on, että postittaminen suoritetaan ripeästi.

Jos vaalitoimikunta huolehtii itse lähetekuorten postittamisesta, sen tulee huomioida seuraavaa. Lähetekuoret tulee postittaa mahdollisimman pian laitosäänestyksen päätyttyä. Jos laitosäänestys toimitetaan viimeisenä ennakoöänestyspäivänä tiistaina, kuoret tulee jättää postitettaviksi vielä saman päivän aikana. Lähetekuoria ei saa jättää suoraan kirjelaatikoihin vaan ne on jätettävä lähimpään postitoimipaikkaan tai asiamiespostiin käyttäen lähetekuorten kuittauslista -lomaketta (liite 7). Lomakkeeseen merkitään päivittäin postitoimipaikkaan tai asiamiespostiin jätettyjen kuorten lukumäärä. Posti tai asiamiesposti tekee samaan lomakkeeseen päivittäin vastaanottokuittauksen. Samaa lomaketta käytetään koko ennakoöänestyksen ajan.

Lähetekuoret kulkevat postissa pikakirjeinä. Lähetekuoret on kuitenkin ehdottomasti ehdittävä jättää postin kuljetettavaksi viimeistään vaalipäivää edeltävänä keskiviikkona 9.4.2025 **ennen asianomaisen postitoimipaikan viimeistä jättöaikaa**. Mainitun ajankohdan jälkeen postitettava lähetekuori ei ehdi vaalilain 63 §:ssä säädettyssä määräajassa perille edes pikakirjeenä. Oikeusministeriö toimittaa keskusvaalilautakunnille luettelon, johon on koottu kaikkien Postin myymälöiden ja myyntipisteiden viimeiset jättöajat kunnittain. Keskusvaalilautakunnan on tarvittaessa kopioitava ja jaettava luettelo vaalitoimikunnille ja ennakoöänestyksen vaalitoimitsijoille.

4.7 Vaalimateriaalin palauttaminen ennakoäänestyksen päätyttyä

- Palauta vaalimateriaali keskusvaalilautakunnalle ennakoäänestyksen päätyttyä.

Ennakoäänestyksen päätyttyä vaalitoimikunnan on viipymättä palautettava keskusvaalilautakunnalle sen määrämällä tavalla

- vaalileimasin,
- luettelo ennakolta äänestäneistä -lomakkeet (vaalilomake nro 7),
- lähetekuorten kuittauslista -lomakkeet,
- ehdokaskirjat, ehdokaslistojen yhdistelmät sekä oikeusministeriön ohje äänestäjälle äänestysmerkinnän tekemisestä sekä
- käyttämättä jääneet äänestysliput ja muut vaaliasiakirjat päällyksessä, johon on merkittävä lähetyksen sisältö (esimerkiksi ”Käyttämättömiä ennakoäänestysasiakirjoja”) ja lähettäjä.

Lähetekuorten luovutuskuittaukset vaalitoimikunnan on säilytettävä vähintään kolme kuukautta. Ne voidaan antaa myös keskusvaalilautakunnan säilytettäväksi.

5. MUITA OHJEITA

5.1 Oikeusministeriön vaalisivut

Oikeusministeriön vaalisivuilla (www.vaalit.fi) on muun muassa yleistietoa vaaleista, ohjeita äänestämisestä ja vaaliviranomaisten yhteystietoja.

5.2 Oikeusministeriön palvelunumero

Oikeusministeriöllä on äänestäjiä varten maksuton palvelunumero 0800 9 4770 (suomenkielisille) ja 0800 9 4771 (ruotsinkielisille). Tarkoitus on, että äänestäjä voi tiedustella numerosta ennakoäänestyspaikkojen osoitteita ja aukioloaikoja. Numerossa annetaan äänestäjän kysyessä myös keskeisiä äänestysohjeita (henkilöllisyystodistus mukaan jne.) sekä autetaan kirjeäänestysmateriaalin tilaukseen liittyvissä kysymyksissä. Palvelu on tarkoitettu äänestäjille. Vaaliviranomaisen ei tule soittaa numeroon muutoin kuin poikkeustapauksissa.

Käytössä myös Whatsapp-viestipalvelu äänestäjille. Palveluun voi lähettää viestin numeroon 050 438 8730.

5.3 Vaaliviranomaisten yhteystiedot

Oikeusministeriön, ulkoministeriön, kuntien keskusvaalilautakuntien ja Digi- ja väestötietoviraston yhteystiedot ovat nähtävissä oikeusministeriön vaalisivuilla <http://vaalit.fi/yhteystiedot>.

5.4 Opastus ja neuvonta ongelmatilanteissa

Kunnan keskusvaalilautakunta opastaa ja neuvoo tarvittaessa vaalitoimikuntia koko ennakoäänestyksen ajan.

Eräitä määräaikoja vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa

Vaalipäivä sunnuntai 13.4.2025

Ajankohta	¹	Toimija	Toimenpide	Vaalilaki
Kesällä 2021		Kunnan valtuusto	Kunnan keskusvaalilautakunnan asettaminen	13 § 1 ja 3 mom.
Alkuvuonna 2022		Aluevaltuusto	Hyvinvointialueen aluevaalilautakunnan asettaminen	12 a §
Elokuun 2024 loppuun mennessä		Kunnan valtuusto	Äänestysaluejaon muuttaminen tarvittaessa ja muutoksesta ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle	8 § 1 ja 2 mom.
13.10.2024		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien vaalikampanjan toteutumiskulujen aiheutuminen alkaa	²
13.10.2024		Puolue ja puolueyhdistys	Vaalien kampanja-aika alkaa	³
30.11.2024 klo 24		Digi- ja väestötietovirasto	Väestötietojärjestelmässä olevat kuntien asukasluvut valitsijayhdistyksen perustamiseen tarvittavien äänioikeutettujen lukumääriä varten	150 § 1 mom.
30.11.2024 klo 24		Digi- ja väestötietovirasto	Väestötietojärjestelmässä olevat hyvinvointialueiden asukasluvut aluevaaleissa valittavien valtuutettujen ja kuntien asukasluvut kuntavaaleissa valittavien valtuutettujen vähimmäismäärää varten	⁴
Viimeistään 31.12.2024		Kunnan valtuusto/kunnanhallitus	Ilmoitus oikeusministeriölle valtuutettujen lukumäärää koskevasta valtuuston	⁵

¹Järjestysnumero osoittaa, monentenako päivänä ennen tai jälkeen vaalipäivän toimenpide vaalilain (714/1998) mukaan on suoritettava.

² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 2 § 1 mom.

³ Puoluelaki (10/1969) 8 § 3 mom.

⁴ Laki hyvinvointialueesta (611/2021) 24 § 3 mom. ja kuntalaki (410/2015) 16 § 3 mom.

⁵ Kuntalaki 16 § 2 mom.

			päätöksestä tai aiemman päätöksen muuttamisesta	
Viimeistään 31.12.2024		Aluevaltuusto/aluehallitus	Ilmoitus oikeusministeriölle valtuutettujen lukumäärää koskevasta aluevaltuuston päätöksestä tai aiemman päätöksen muuttamisesta.	⁶
Viimeistään 31.12.2024		Valtioneuvosto tai valtiovarainministeriö	Päätös 1.1.2026 voimaan tulevaksi tarkoitettun kuntajaon muuttamisesta	⁷
Viimeistään 31.12.2024		Valtioneuvosto	Päätös 1.1.2026 voimaan tulevaksi tarkoitettun hyvinvointialuejaon muuttamisesta	⁸
Hyvissä ajoin		Valtioneuvosto	Asetus alue- ja kuntavaaleissa ennakoäänestyspaikkoina olevista Suomen edustustoista ja niiden toimipaikoista sekä alue- ja kuntavaalien yleisistä ennakoäänestyspaikoista Ahvenanmaan maakunnassa	9 § 1 mom. 2 kohta
Hyvissä ajoin ⁹		Kunnanhallitus	Kunnassa olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista päättäminen	9 § 1 mom. 1 kohta
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Eräiden sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrääminen ennakoäänestyspaikoiksi	9 § 1 mom. 3 kohta

⁶ Laki hyvinvointialueista 24 § 2 mom.

⁷ Kuntarakennelaki (1698/2009) 21 ja 22 §. Kuntarakennelain mukainen määräaika kuntajakopäätöksille on yhdistymisen voimaantuloa edeltävän vuoden kesäkuun loppu eli tässä tapauksessa 30.6.2024. Ko. lain 23 §:ssä kuitenkin säädetään, että jos kuntajaon muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuonna toimitetaan kuntavaalit, ne toimitetaan yhdistyissä kunnissa uutta kuntajakoa noudattaen. Hallituksen esityksessä HE 268/2014 vp s. 247 todetaan tältä osin, että valtioneuvoston tulisi näissä tapauksissa tehdä päätös kuntien yhdistymisestä kuntavaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä, jotta vaalit pystyttäisiin toimittamaan yhdistyissä kunnissa uutta kuntajakoa noudattaen normaalina ajankohtana huhtikuussa.

⁸ Hyvinvointialue- ja maakuntajakolaki (614/2021) 11 §. Hyvinvointialue- ja maakuntajakolain mukainen määräaika hyvinvointialueen muutokselle on muutoksen voimaantuloa edeltävän vuoden kesäkuun loppu eli 30.6.2024. Jos hyvinvointialueen muutoksen voimaantuloa edeltävänä vuonna toimitetaan aluevaalit, valtioneuvoston päätös hyvinvointialueen muuttamisesta on tehtävä vaalivuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä ja vaalit on toimitettava muutoksen kohteena olevilla hyvinvointialueilla uusien hyvinvointialueiden mukaisesti.

⁹ Vaalilain 9 §:n 4 momentin mukaan ne kotimaan äänestyspaikat, jotka ovat äänestyspaikkarekisterissä 51. päivänä ennen vaalipäivää päivän päättyessä, ovat vaaleissa äänestyspaikkoina, vaikka tässä pykälässä tarkoitettua kunnanhallituksen päätöksestä tehtyä oikaisuvaatimusta ei ole käsitelty ja vaikka hallinto-oikeudelle tehtyä kunnallisvalitusta, jolla oikaisuvaatimuksesta tehtyyn päätökseen on haettu muutosta, ei ole ratkaistu.

Hyvissä ajoin ¹⁰		Kunnanhallitus	Vaalipäivän äänestyspaikoista päättäminen	9 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Kunnanhallitus	Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien asettaminen	15 § 1 mom.
13.1.2025		Äänioikeutettu	Kirjeäänestysasiakirjojen tilauspalvelu avautuu	66 c § 2 mom.
Viipymättä kirjeäänestysasiakirjatilauksen vastaanoton jälkeen		Oikeusministeriö	Kirjeäänestysasiakirjojen lähettäminen asiakirjat tilanneelle	66 c § 4 mom.
24.1.2025 kello 12 mennessä		Keskusvaalilautakunta	Keskusvaalilautakunnan yhteystietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	13 § 4 mom. ¹¹
24.1.2025 kello 12 mennessä		Kunnanhallitus/ keskusvaalilautakunta	Kunnan yleisten ennakoäänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom. ¹²
24.1.2025 kello 12 mennessä		Kunnanhallitus/ keskusvaalilautakunta	Kunnan vaalipäivän äänestyspaikkojen tietojen ilmoittaminen Digi- ja väestötietovirastolle vaalitietojärjestelmässä	9 § 4 mom. ¹³
Hyvissä ajoin		Oikeusministeriö	Tiedottaminen yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja äänestysajoista niissä	49 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Tiedottaminen kunnan alueella olevista yleisistä ennakoäänestyspaikoista ja vaalipäivän äänestyspaikoista	49 § 1 mom. ja 67 § 3 mom.
Hyvissä ajoin		Digi- ja väestötietovirasto	Tiedottaminen äänioikeuden edellytykset täyttävälle EU:n muun jäsenvaltion kansalaisille äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta alue- ja kuntavaaleissa ¹⁴	22 §

¹⁰ Ks. alaviite 9.

¹¹ Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 16.9.2024 VN/17690/2024.

¹² Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 16.9.2024 VN/17690/2024.

¹³ Ks. myös oikeusministeriön kirje kunnanhallituksille ja keskusvaalilautakunnille (pl. Ahvenanmaan maakunta) 16.9.2024 VN/17690/2024.

¹⁴ Käytännössä tieto toimitetaan myös muille äänioikeuden edellytykset täyttävälle ulkomaalaisille.

Hyvissä ajoin		Keskusvaalilautakunta	Vaalitoimitsijoiden määrääminen kotimaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomen edustuston päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen ulkomailla olevaan yleiseen ennakoäänestyspaikkaan	17 § 2 mom.
Hyvissä ajoin		Suomalaisen laivan päällikkö	Vaalitoimitsijan määrääminen laivaäänestystä varten	17 § 2 mom.
Viimeistään 20.2.2025 ennen klo 16	52.	Tietyt edellytykset täyttävät EU:n tai Suomessa toimivan kansainvälisen järjestön palveluksessa olevat ja tällaisten henkilöiden perheenjäsenet	Kirjallinen ilmoitus Digi- ja väestötietovirastolle halukkuudesta käyttää äänioikeutta alue- ja kuntavaaleissa, tai aiemman ilmoituksen peruutus	¹⁵
21.2.2025 klo 24	51.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin tietojen määrättyminen	18 § 2 ja 3 mom.
Viimeistään 24.2.2025	48.	Keskusvaalilautakunta ja aluevaalilautakunta	Määräys ehdokashakemusten vastaanottojärjestelyistä. Määräyksestä on laadittava kuulutus, joka on pantava nähtäväksi viranomaisen kokoushuoneistossa. Kuulutus on julkaistava aluevaaleissa sillä tavalla kuin hyvinvointialueen ilmoitukset ja kuntavaaleissa sillä tavalla kuin kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi. ¹⁶ Aluevaalilautakunnan on kuulutettava kuinka monta valtuutettua hyvinvointialueella valitaan ja keskusvaalilautakunnan on kuulutettava kuinka monta valtuutettua kunnassa valitaan. ¹⁷	34 § 143 b § ja 145 §

¹⁵ Laki hyvinvointialueesta 28 § 2 mom. 2 kohta ja kuntalain 20 §:n 2 mom. 2 kohta.

¹⁶ Kuntalaki 108 § ja laki hyvinvointialueesta 113 §.

¹⁷ Kuulutus voidaan antaa vaalilain 34 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuulutuksen yhteydessä.

Viimeistään 24.2.2025	48.	Oikeusministeriö	Puoluekisteriin merkittyjen puolueiden ja niiden nimenkirjoittajien ilmoittaminen aluevaalilautakunnille ja keskusvaalilautakunnille	32 §
Viimeistään 26.2.2025	46.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin perustaminen	18 § 1 mom.
3.3.2025	41.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterin nähtävänä pidon aloittaminen Digi- ja väestötietoviraston määrittämässä paikoissa	23 § 1 mom.
Viimeistään 4.3.2025 ennen klo 16	40.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemus sekä ilmoitus vaaliliitosta ja ilmoitus yhteislistasta annettava aluevaaleissa aluevaalilautakunnalle ja kuntavaaleissa kunnan keskusvaalilautakunnalle.	143 g, 143 i, 143 k , 152, 154 ja 156 §
10.3.2025	34.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokashakemusten tarkastaminen ja mahdolliset huomautukset vaaliasiamiehille. Puolueiden, yhteislistojen ja valitsijayhdistysten keskinäisen järjestyksen määrittäminen ehdokaslistojen yhdistelmää varten.	36 § 37 §
Viimeistään 12.3.2025 ennen klo 16	32.	Vaaliasiamies	Ehdokashakemuksen ja siihen liitettyjen asiakirjojen oikaiseminen ja täydentäminen tarvittaessa	38 §
12.3.2025 klo 16 jälkeen	32.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Määräaikana saapuneiden ehdokashakemusten uudelleen käsitteleminen ja päätökset vaaliliittoja ja yhteislistoja koskevien ilmoitusten johdosta	39 §
Viimeistään 13.3.2025 ennen klo 12	31.	Vaaliasiamies	Sellaisen puolueen tai valitsijayhdistyksen ehdokashakemuksen peruutus, jonka ilmoitusta vaaliliittoon tai yhteislistaan liittymisestä ei ole hyväksytty	40 § 2 mom.

13.3.2025 ennen ehdokaslistojen yhdistelmän laatimista	31.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokashakemusten ratkaisemisen jälkeen tehtävät päätökset ehdokkaan jättämisestä pois ehdokaslistojen yhdistelmästä tai ehdokashakemuksen peruutuksen johdosta	40 §
13.3.2025 viimeistään klo 16 aloitettavassa kokouksessa	31.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokaslistojen yhdistelmän laatiminen	41 §
13.3.2025	31.	Aluevaalilautakunta ja keskusvaalilautakunta	Ehdokkaista ehdokaslistojen yhdistelmässä olevien tietojen sekä henkilötunnuksen merkitseminen valtakunnalliseen ehdokasrekisteriin	43 § 2 mom.
13.3.2025 aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen	31.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeitse äänestäminen alkaa	66 d § 1 mom.
Valtakunnallisen ehdokasrekisterin perustamisen jälkeen		Oikeusministeriö	Valtakunnallisen ehdokasrekisterin tietojen toimittaminen valtiontalouden tarkastusvirastolle	
Aikaisintaan ehdokaslistojen yhdistelmän laatimisen jälkeen		Ehdokas	Vapaaehtoinen ennakkoilmoitus vaalirahoituksesta valtiontalouden tarkastusvirastolle	¹⁸
Viimeistään 20.3.2025	24.	Digi- ja väestötietovirasto	Ilmoituskorttien lähettäminen niille äänioikeutetuille, joiden osoite on tiedossa	21 § 4 mom.
26.3.2025	18.	Vaalitoimitsijat	Ennakkoäänestys aloitetaan suomalaisissa laivoissa	47 § 1 mom.
Viimeistään 28.3.2025 ennen klo 16	16.	Äänioikeutettu tai muu henkilö	Äänioikeusrekisteriä koskevan oikaisuvaatimuksen tekeminen Digi- ja väestötietovirastolle	24 § 1 mom.

¹⁸ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 11 §.

Viimeistään 31.3.2025	13.	Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollisten oikaisuvaatimusten ratkaiseminen	25 § 1 mom.
Viipymättä mahdollisia oikaisuvaatimuksia koskevien päätösten tekemisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollisiin oikaisuvaatimuksiin annettujen päätösten antaminen tiedoksi asianosaisille ja, jos päätös sisältää sen, että henkilö otetaan äänioikeusrekisteriin, ilmoituskortin lähettäminen	25 § 2 mom.
Viimeistään 1.4.2025 ennen klo 12	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Mahdollisten oikaisuvaatimusten ratkaisemisesta ja itseoikaisuista mahdollisesti aiheutuvat muutokset äänioikeusrekisteriin	25 § 1 mom. ja 26 § 1 mom.
Viipymättä edellä mainittujen päätösten jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Digi- ja väestötietoviraston itseoikaisuina tehdyn päätöksen toimittaminen tiedoksi asianosaiselle ja ilmoituskortin lähettäminen äänioikeusrekisteriin lisätyille henkilöille	26 § 2 ja 3 mom.

Viimeistään 7. päivänä päivästä, jona asianosainen on saanut päätöksen tiedoksi tai päätös on julkaistu virallisessa lehdessä		Oikaisuvaatimuksen tekijä	Valitus hallinto-oikeudelle Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla oikaisuvaatimus on hylätty tai jätetty tutkimatta, ja valitus Digi- ja väestötietoviraston päätöksestä, jolla henkilö on 26 §:n 2 momentin nojalla merkitty äänioikeusrekisteriin äänioikeutta vailla olevaksi	27 § 1 mom.
1.4.2025 klo 12 lukien	12.	Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisteri on lainvoimainen	28 § 1 mom.
Viimeistään 1.4.2025 ennen klo 16	12.	Kotiaänestykseen oikeutettu äänioikeutettu, joka haluaa äänestää ennakolta kotonaan	Ilmoittautuminen kunnan keskusvaalilautakunnalle	55 §
2.4.2025	11.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunnat	Ennakkoäänestyksen aloittaminen kotimaassa ja ulkomailla	47 § 1 mom.

5.4.2025	8.	Vaalitoimitsijat	Ennakköäänestyksen lopettaminen ulkomailla	47 § 1 mom.
8.4.2025	5.	Vaalitoimitsijat, vaalitoimikunnat	Ennakköäänestyksen lopettaminen kotimaassa	47 § 1 mom.
9.4.2025 klo 19 alkaen	4.	Oikeusministeriö	Vaaliluetteloiden tulostaminen äänioikeusrekisteristä äänestysalueittain ja niiden toimittaminen kuntien keskusvaalilautakunnille	71 § 1 mom.
Viimeistään 11.4.2025 ennen klo 19	2.	Kirjeitse äänestävä	Kirjeäänestysasiakirjojen oltava perillä asianomaisen kunnan keskusvaalilautakunnassa	66 e § 3 mom.
11.4.2025 klo 19	2.	Keskusvaalilautakunta	Ennakköäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjojen tarkastaminen siten, että perjantaina 11.4.2025 ennen kello 19 saapuneet ennakköäänestys- ja kirjeäänestysasiakirjat ehditään käsitellä	63 § 1 mom. ja 66 g § 1 mom.
Kirjeäänestysasiakirjojen tarkastamisen jälkeen		Keskusvaalilautakunta	Hyväksytyjen kirjeäänestysten vaalikuorissa olevien äänestyslippujen leimaaminen ja uudelleen kuorittaminen	66 g § 3 mom.
Viimeistään 12.4.2025	1.	Ehdokas	Vapaaehtoisen ennakköoilmoituksen toimittaminen valtiontalouden tarkastusvirastolle vaalirahoituksesta ja vaalikampanjan kuluista	¹⁹
Sunnuntai 13.4.2025 klo 9–20	VP	Vaalilautakunta	Vaalipäivän äänestys	68 §
Sunnuntai 13.4.2025 aikaisintaan kello 10	VP	Keskusvaalilautakunta	Ennakköäännten (ml. kirjeäännten) laskennan aloittaminen	86 § 1 mom.
Sunnuntai 13.4.2025 klo 20 jälkeen	VP	Vaalilautakunta	Alustava äänntenlaskenta	78 §

¹⁹ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta (273/2009) 11 §.

14.4.2025 viimeistään klo 12	1.	Keskusvaalilautakunta	Vaalipäivänä annettujen äänten tarkastuslaskennan aloittaminen	87 § 1 mom.
16.4.2025 viimeistään klo 18 aloitettavassa kokouksessa	3.	Keskusvaalilautakunta	Kuntavaalien tuloksen vahvistaminen ja julkaiseminen sekä tuloksesta tiedottaminen. Äänimäärien vahvistaminen, jotka kukin ehdokas sekä puolue, vaaliliitto ja yhteislista yhteensä ovat aluevaaleissa saaneet kunnassa, sekä niiden ilmoittaminen viipymättä oikeusministeriön määräämällä tavalla aluevaalilautakunnalle.	95 § ja 143 l § 1 mom.
16.4.2025	3.	Aluevaalilautakunta	Viipymättä, saatuaan edellä mainitun ilmoituksen kaikista hyvinvointialueen kunnista, aluevaalien tuloksen vahvistaminen. Tuloksen vahvistamisen jälkeen viipymättä aluevaalien tuloksen sisältävän pöytäkirjan julkaisu valitusosoituksineen seitsemän päivän ajan siten kuin hyvinvointialueen ilmoitukset saatetaan tiedoksi, luettelon aluevaaleissa valtuutetuiksi ja varavaltuutetuiksi valituiksi tulleista antaminen aluevaltuustolle ²⁰ ja siitä tiedottaminen niin kuin hyvinvointialueella ilmoitukset saatetaan tiedoksi sekä tiedon vaalin tuloksesta antaminen oikeusministeriölle sen määräämällä tavalla.	143 l §
Viipymättä vaalien tuloksen vahvistamisen jälkeen		Oikeusministeriö	Ilmoitusvelvollisten tietojen toimittaminen valtiontalouden tarkastusvirastolle	²¹

²⁰ Vaalilain 143 l §:n 3 momentin 2 kohdassa sanotun maakuntavaltuuston sijasta ilmoitus annetaan aluevaltuustolle.

²¹ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 9 §

28.4.2025		Ehdokas	Ehdokkaan vaalirahoituksella katettavien kuntavaalien vaalikampanjan toteuttamiskulujen aiheutuminen päättyy	²²
28.4.2025		Puolue	Vaalien kampanja-aika päättyy	²³
14 päivän kuluessa siitä, kun vaalien tulos on julkaistu		Muutoksenhakija	Valitus hallinto-oikeudelle aluevaalilautakunnan tai keskusvaalilautakunnan päätöksestä, jolla vaalien tulos on vahvistettu	100, 101 ja 102 §
Vaalien tuloksen tultua lainvoimaiseksi		Oikeusministeriö	Arkistotulosteiden ottaminen äänioikeusrekisteristä	29 § 3 mom.
Arkistotulosteiden ottamisen jälkeen		Digi- ja väestötietovirasto	Äänioikeusrekisterissä olevien tietojen hävittäminen	29 § 3 mom.
Kesäkuun alku		Aluevaltuusto ja kunnan valtuusto	Aluevaltuustojen ja kunnanvaltuustojen toimikaudet alkavat	²⁴
Kahden kuukauden kuluessa vaalien tuloksen vahvistamisesta, 16.6.2025		Valtuutetuksi tai varavaltuutetuksi valittu	Ilmoitus vaalirahoituksesta valtioneuvoston tarkastusvirastolle	²⁵

²² Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 2 § 1 mom.

²³ Puoluelaki 8 § 3 mom.

²⁴ Laki hyvinvointialueista 23 § 1 mom. ja kuntalaki 15 § 1 mom.

²⁵ Laki ehdokkaan vaalirahoituksesta 5 ja 8 §.

LIITE 2.1: Ilmoituskortti muille kuin helsinkiläisille

Lähtettäjä
Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI puh. 0295 536 220
FINLAND

Vastaanottaja
Mäkinen
Pekka Olavi
Kirkkojärventie 28 A 26
02770 ESPOO
FINLAND

Hyvinvointialue, jossa sinulla on äänioikeus **aluevaaleissa**
Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue

Kunta, jossa sinulla on äänioikeus **kuntavaaleissa**
Espoo

Äänestysalue ja vaalipäivän äänestyspaikka
030 Matinkylä
Matinkylän koulu
Matintie 40

Vaalipäivän äänestysaika
13.4.2025 klo 9.00–20.00

Tieto äänioikeudestasi on saatu väestötietojärjestelmästä automaattisesti 21.2.2025. Päätös automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä äänioikeusrekisterin perustamisessa on luettavissa Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilta osoitteesta dvv.fi/kayttoonottoapaatokset.

Ilmoitus äänioikeudesta alue- ja kuntavaaleissa

Sinulla on äänioikeus 13.4.2025 toimitettavissa **aluevaaleissa** tässä ilmoituksessa mainitulla hyvinvointialueella ja **kuntavaaleissa** tässä ilmoituksessa mainitussa kunnassa.

Aluevaalit ja kuntavaalit toimitetaan samanaikaisesti. Voit äänestää molemmissa vaaleissa samalla kertaa. Voit kuitenkin halutessasi äänestää eri vaaleissa myös eri kerroilla tai käyttää äänioikeuttasi vain toisessa vaalissa.

Jos äänestät samalla kertaa molemmissa vaaleissa, saat vaalivirkailijalta kaksi äänestyslippua, violetin ja valkoisen. Violetilla lipulla äänestetään aluevaaleissa ja valkoisella kuntavaaleissa. Tarkemmat äänestysohjeet löytyvät tämän ilmoituksen kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköänestysten ajanjakso.
Ennakköänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

**Suomessa 2. - 8.4.2025 ja
ulkomailla 2. - 5.4.2025**

Yleiset ennakköänestyspaikat aukioloaikoinen
www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

Äänestäminen yleisessä äänestyspaikassa

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa tai **ennakköänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Tämän ilmoituksen liitteenä on luettelo lähialueellasi sijaitsevista yleisistä ennakköänestyspaikoista. Kaikki yleiset ennakköänestyspaikat kotimaassa ja ulkomailla saat selville osoitteesta www.vaalit.fi tai oikeusministeriön maksuttomasta vaalipalvelunumerosta **0800 9 4770**.

Ennakköänestys laitoksessa ja kotiäänestys

Voit äänestää ennakkoon laitoksessa, jos olet siellä hoidettavana, sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta. Laitosäänestyksen ajankohdasta tiedotetaan laitoksessa.

Jos kykyäsi liikkuu tai toimia on siinä määrin rajoittunut, että et pääse äänestyspaikalle ilman kohtuuttomia vaikeuksia, voit tietyn edellytyksin äänestää ennakkoon kotonasi. Kotiäänestykseen oikeutetun henkilön kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja voi tietyn edellytyksin äänestää samalla kertaa. **Kotiäänestykseen tulee ilmoittautua viimeistään tiistaina 1.4.2025 ennen kello 16 kotikuntasi keskusvaalilautakunnalle (yhteystiedot liitteenä olevissa lähetekirjeissä) puhelimitse tai kirjallisesti.** Tarkemmat ohjeet kotiäänestyksestä: www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Mitä on otettava mukaan äänestykseen?

Vaalilain (714/1998) mukaan äänestäjä on velvollinen esittämään vaalivirkailijalle selvityksen henkilöllisyydestään (henkilökortti, passi, ajokortti tai muu vastaava kuvallinen asiakirja). Ota siis todistus henkilöllisyydestäsi mukaasi. Jos sinulla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voit saada poliisilaitoksesta maksuttoman, väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Sitä hakiessasi tarvitset passikuvan, joka ei ole kuutta kuukautta vanhempi. Jos äänestät ennakkoon laitoksessa tai ulkomailla, on hyvä ottaa mukaan myös tässä lähetyksessä olevat lähetekirjeet.

Ketä ehdokasta voi äänestää?

Aluevaaleissa sinun tulee äänestää tässä ilmoituksessa mainitun oman hyvinvointialueesi ehdokasta ja kuntavaaleissa oman kuntasi ehdokasta. Ehdokastiedot ovat nähtävissä muun muassa äänestyspaikoilla sekä osoitteessa www.vaalit.fi.

Kirjeäänestys ulkomailla

Voit äänestää kirjeitse ulkomailla, jos asut tai olet keuleet ulkomailla koko ennakköänestysten ja vaalipäivän ajan eikä sinulla ole mahdollisuutta äänestää Suomessa tai ulkomailla olevassa yleisessä ennakköänestyspaikassa. Kirjeäänestystä varten sinun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat **ulkomailla olevaan osoitteeseen** oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti ministeriön vastamällä lomakkeella. Tilauslomake ja tilausohjeet löytyvät sivustolta www.vaalit.fi/kirjeaanestys.

Lisätietoa äänestämisestä:

www.vaalit.fi

Tietoa myös muilla kielillä.
Information also in other languages

0800 9 4770

Oikeusministeriön maksuton vaalipalvelunumero

Kotikuntasi keskusvaalilautakunta

Yhteystiedot liitteenä olevissa lähetekirjeissä

Digi- ja väestötietovirasto (äänioikeus)

Yhteystiedot tämän sivun yläosassa

- Aluevaalien lähetekirje
 Kuntavaalien lähetekirje

Ennakkoonäänestäjä
 Mäkinen
 Pekka Olavi
 Kirkkojärventie 28 A 26
 02770 ESPOO
 FINLAND

Ennakkoonäänestyksen lähetekirje

Ota tämä lähetekirje mukaasi, jos äänestät ennakkoon laitoksessa tai ulkomailla.

Keskusvaalilautakunta
 049 9 puh. (09) 8167 3928

Espoon kaupungin keskusvaalilautakunta
 Virastopiha 2 C
 02770 ESPOO
 FINLAND

Vaalitoimitsija / vaalitoimikunnan puheenjohtaja täyttää

Todistan, että ennakkoonäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys 3 / 4 2025	Ennakkoonäänestyspaikan nimi tai laitosäänestyksessä kunnan nimi Vantaa
------------------------------	---

Vaalitoimitsijan / vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Olli Suominen

Ennakkoonäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika
101091-1234

Äänestäjän allekirjoitus
Pekka Mäkinen

- Aluevaalien lähetekirje
 Kuntavaalien lähetekirje

Ennakkoonäänestäjä
 Mäkinen
 Pekka Olavi
 Kirkkojärventie 28 A 26
 02770 ESPOO
 FINLAND

Ennakkoonäänestyksen lähetekirje

Ota tämä lähetekirje mukaasi, jos äänestät ennakkoon laitoksessa tai ulkomailla.

Keskusvaalilautakunta
 049 9 puh. (09) 8167 3928

Espoon kaupungin keskusvaalilautakunta
 Virastopiha 2 C
 02770 ESPOO
 FINLAND

Vaalitoimitsija / vaalitoimikunnan puheenjohtaja täyttää

Todistan, että ennakkoonäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys 3 / 4 2025	Ennakkoonäänestyspaikan nimi tai laitosäänestyksessä kunnan nimi Vantaa
------------------------------	---

Vaalitoimitsijan / vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Olli Suominen

Ennakkoonäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika
101091-1234

Äänestäjän allekirjoitus
Pekka Mäkinen

LIITE 2.2: Ilmoituskortti helsinkiläisille

Lähettäjä

Digi- ja väestötietovirasto
Lintulahdenkuja 2 D
00530 HELSINKI
FINLAND

puh. 0295 536 220

Vastaanottaja

Tavallinen
Tiina Marita
Pohjoinen Rautatiekatu 28 A
36 00160 HELSINKI
FINLAND

Kunta, jossa Sinulla on
äänioikeus

Helsinki

Äänestysalue sekä vaalipäivän äänestyspaikka

**5A Punavuori A
Punavuoren asukastalo
Betania Perämiehenkatu 13**

Vaalipäivän äänestysaika

13.4.2025 klo 9.00–20.00

Tieto äänioikeudestasi on saatu väestötietojärjestelmästä automaattisesti 21.2.2025. Päätös automaattisen ratkaisumenettelyn käytöstä äänioikeusrekisterin perustamisessa on luettavissa Digi- ja väestötietoviraston verkkosivuilta osoitteesta dvv.fi/kayttoohjeet.

Äänestäminen yleisessä äänestyspaikassa

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla. Tämän ilmoituksen liitteenä on luettelo Helsingissä sijaitsevista yleisistä ennakköäänestyspaikoista. Kaikki yleiset ennakköäänestyspaikat kotimaassa ja ulkomailla saat selville osoitteesta www.vaalit.fi ja oikeusministeriön maksuttomasta vaalipalvelunumerosta **0800 9 4770**.

Ennakköäänestys laitoksessa ja kotiäänestys

Voit äänestää ennakköön laitoksessa, jos olet siellä hoidettavana, sinne otettuna tai suorittamassa varusmiespalvelusta. Laitosäänestyksen ajankohdasta tiedotetaan laitoksessa.

Jos kykyäsi liikkua tai toimia on siinä määrin rajoittunut, että et pääse äänestyspaikalle ilman kohtuuttomia vaikeuksia, voit tietyin edellytyksin äänestää ennakköön kotona. Kotiäänestyksen oikeutetun henkilön kanssa samassa taloudessa asuva omaishoitaja voi tietyin edellytyksin äänestää samalla kertaa. **Kotiäänestyksen tulee ilmoittautua viimeistään tiistaina 1.4.2025 ennen kello 16 Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunnalle (yhteystiedot kääntöpuolella) puhelimitse tai kirjallisesti.** Tarkemmat ohjeet kotiäänestyksestä: www.vaalit.fi/aanestaminen-kotona.

Mitä on otettava mukaan äänestykseen?

Vaalilain (714/1998) mukaan äänestäjä on velvollinen esittämään vaalivirkailijalle selvityksen henkilöllisyydestään

Ilmoitus äänioikeudesta kuntavaaleissa

Sinulla on äänioikeus sunnuntaina 13.4.2025 Helsingin kaupungissa toimitettavissa kuntavaaleissa.

Voit äänestää **joko vaalipäivänä** tässä ilmoituksessa mainitussa äänestyspaikassa **tai ennakköäänestysaikana** missä tahansa yleisessä ennakköäänestyspaikassa kotimaassa tai ulkomailla taikka tietyin edellytyksin laitos- tai kotiäänestyksessä. Jos asut tai oleskelet ulkomailla ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan, voit vaihtoehtoisesti äänestää kirjeitse ulkomailta. Tarkemat äänestysohjeet löytyvät kääntöpuolelta.

Sinun on todistettava henkilöllisyytesi äänestäessäsi.

Ennakköäänestyksen ajanjako.

Ennakköäänestyspaikka voi olla avoinna lyhyemmän ajan.

**Suomessa 2. - 8.4.2025 ja
ulkomailla 2. - 5.4.2025**

Yleiset ennakköäänestyspaikat aukioloaikoiheen

www.vaalit.fi ja tämän ilmoituksen liite

(henkilökortti, passi, ajokortti tai muu vastaava kuvallinen asiakirja). Ota siis todistus henkilöllisyydestäsi mukaasi. Jos sinulla ei ole henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, voit saada poliisilaitokselta maksuttoman, väliaikaisen henkilökortin äänestämistä varten. Sitä hakiessasi tarvitset passikuvan, joka ei ole kuutta kuukautta vanhempi. Jos äänestät ennakköön laitoksessa tai ulkomailla, on hyvä ottaa mukaan myös tämä äänioikeusilmoitus.

Ketä ehdokasta voi äänestää?

Kuntavaaleissa Sinun tulee äänestää Helsingin kaupungin ehdokaslistojen yhdistelmään otettua ehdokasta. Yhdistelmä on nähtävillä äänestyskopeissa. Jos äänestät ennakköön muualla kuin Helsingissä, huomioithan, että kunkin ennakköäänestyspaikan äänestyskopeissa on aina sen kunnan ehdokaslistojen yhdistelmä, jonka alueella ennakköäänestyspaikka sijaitsee ja että muiden kuntien ehdokastiedot ovat ennakköäänestyspaikalla muutoin nähtävillä. Kaikkien kuntien ehdokastiedot ovat nähtävissä myös osoitteesta www.vaalit.fi.

Kirjeäänestys ulkomailla

Voit äänestää kirjeitse ulkomailla, jos asut tai oleskelet ulkomailla koko ennakköäänestyksen ja vaalipäivän ajan eikä sinulla ole mahdollisuutta äänestää Suomessa tai ulkomailla olevassa yleisessä ennakköäänestyspaikassa. Kirjeäänestystä varten sinun tulee tilata kirjeäänestysasiakirjat **ulkomailla olevaan osoitteeseen** oikeusministeriön tilauspalvelusta. Tilaus tulee tehdä kirjallisesti ministeriön vahvistamalla lomakkeella. Tilauslomake ja tilausohjeet löytyvät sivustolta www.vaalit.fi/kirjeaanestys.

Lisätietoa äänestämisestä:

www.vaalit.fi

Tietoa myös muilla kielillä.
Information also in other languages

0800 9 4770

Oikeusministeriön maksuton
vaalipalvelunumero

Kotikuntasi keskusvaalilautakunta

Yhteystiedot kääntöpuolella.

Digi- ja väestötietovirasto (äänioikeus)

Yhteystiedot tämän sivun yläalaidassa

Ennakoäänestyksen lähetekirje

Täytetään ennakoäänestyspaikassa ja vain silloin, kun tätä ilmoitusta käytetään lähetekirjeenä.

Ennakoäänestäjä

Tavallinen

Tiina Marita

Pohjoinen Rautatiekatu 28 A 36

00160 HELSINKI

FINLAND

Keskusvaalilautakunta

091 5A puh. (09) 3101 3344

Helsingin kaupungin keskusvaalilautakunta

Kaisaniemenkatu 3 B 16, 3. kerros

00100 HELSINKI

FINLAND

Vaalitoimitsija / vaalitoimikunnan puheenjohtaja täyttää

Todistan, että ennakoäänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyn tavoin.

Päiväys

3 / 4 2025

Ennakoäänestyspaikan nimi tai laitosäänestyksessä kunnan nimi

Helsinki

Ennakoäänestäjä täyttää

Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen leimattuna vaalikuoreen.

Henkilötunnus tai syntymäaika

120345-1234

Vaalitoimitsijan / vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus

Olli Suominen

Äänestäjän allekirjoitus

Tiina Tavallinen

Näin äänestät äänestyspaikassa:

1

Vaalilain mukaan äänestäjän on merkittävä äänestyslippuun ehdokkaansa numero niin selvästi, ettei voi syntyä epätietoisuutta siitä, ketä ehdokasta hän tarkoittaa. Numeromallit ovat alla. Älä tee lippuun muita merkintöjä.

2

Taita äänestyslippu siten, että merkitsemäsi numero jää taitoksen sisäpuolelle eikä näy ulospäin.

3

Vie taitettu lippu vaalivirkailijalle leimattavaksi.

4

Pudota leimattu lippu vaaliurnaan tai, jos äänestät ennakkoon, sulje lippu ruskeaan vaalikuoreen ja allekirjoita lähetekirje vaalivirkailijan ohjeiden mukaan.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos kykyysi tehdä äänestysmerkintä on oleellisesti heikentynyt, saat käyttää avustajana valitsemaasi henkilöä tai vaalivirkailijaa.

LIITE 3: Lähetekirjelomake

AV

LÄHETEKIRJE
FÖLJEBREV

Äänestäjä Väljare

*Leskinen
Helmi Maryatta*

Vastaanottaja Mottagare

*Kiteen kaupungin
Keskusvaalilautakunta
Kiteentie 25
82500 Kitee*

Henkilötunnus tai syntymäaika Personbeteckning eller födelseid

170260-011R

Nykyinen osoite Nuvarande adress

*Hovintie 25
82500 Kitee*

Vaalilomake nro 5, Vaalilomake nr 5

Vaaliviranomainen täyttää Fylls i av valmyndigheten

Todistan, että äänestys on tapahtunut vaalilaissa säädetyin tavoin.
Jag intygar, att röstningen försiggått på det sätt som stadgas i vallagen.

Aika ja paikka Tid och ort Vaalitoimitsijan/Vaalitoimikunnan puheenjohtajan allekirjoitus
Valförrättarens/Valbestyrelsens ordförandes underskrift

*5/4 2025
Kitee*

Raili Ketonen

Äänestäjä täyttää Fylls i av väljaren

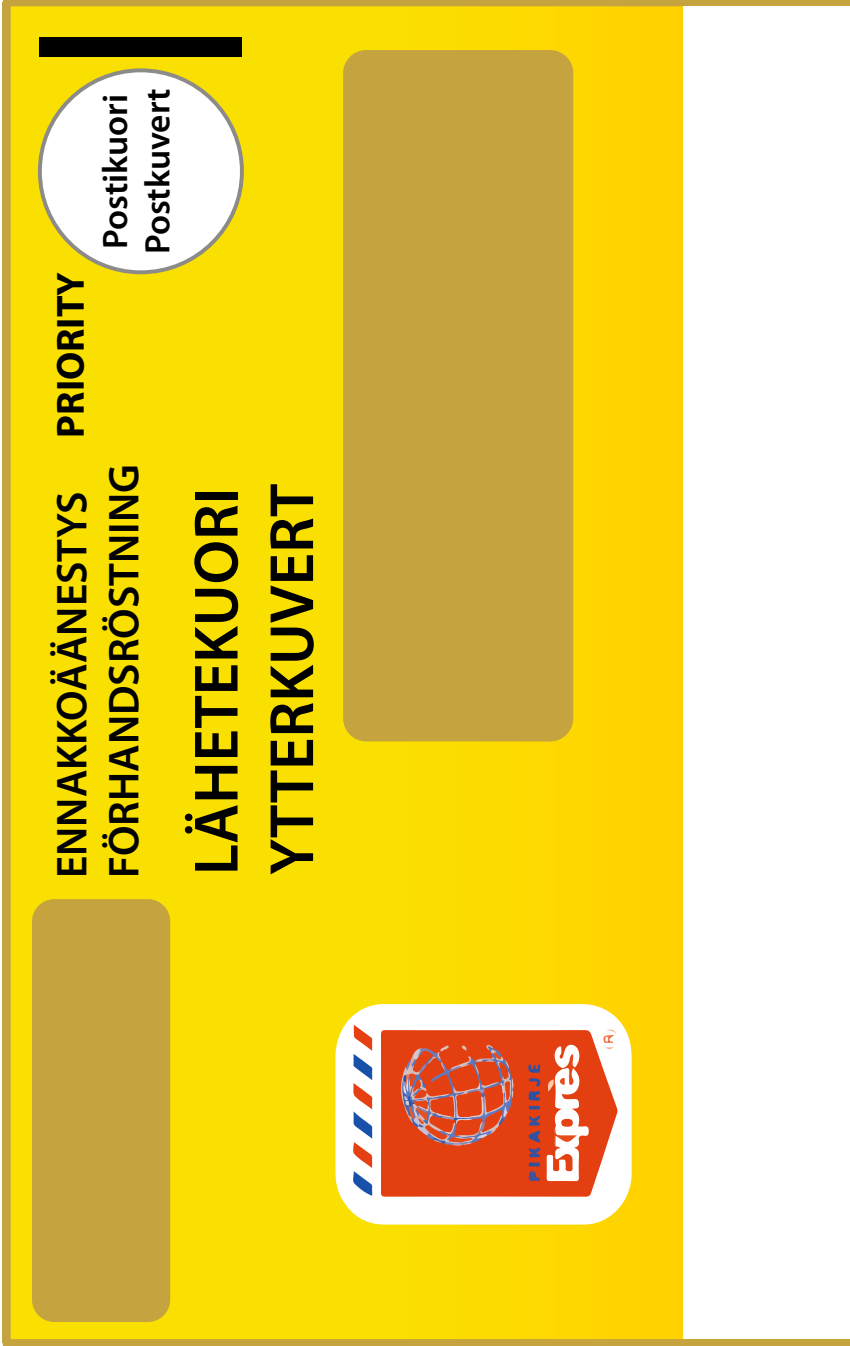
Olen itse vaalisalaisuuden säilyttäen täyttänyt äänestyslipun ja sulkenut sen
leimattuna vaalikuoreen.

Jag har själv med bevarande av valhemligheten ifyllt röstsedeln och inneslutit den
avstämplad i valkuvertet.

Äänestäjän allekirjoitus Väljarens underskrift

Helmi Leskinen

VAALITOIMITSIJA TAI VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALFÖRRÄTTAREN ELLER VALBESTYRELSEN

Huomautuksia Anmärkningar	Alma Kelhun avustajana toimi Veikko Järvinen.
Äänestäjien itse valitsemat avustajat Biträden som utsetts av de röstande	

VAALITOIMIKUNTA TÄYTTÄÄ – IFYLLS AV VALBESTYRELSEN

Ennakkoaänestyspäivät ja kellonajat Dagar och klockslag för förhandsröstningen	6.4.2025 Klo 9-12.00 ja 13.30-16.30
	8.4.2025 Klo 9-12.00 ja 13.30-16.30
Vaalitoimikunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja jäsen Valbestyrelsens ordförande, viceordförande och medlem	Reino Kauppinen, pj.
	Auli Kiviaho, vpj.
	Satu Siekkinen, j.
Varajäsenet Suppleanter	
Allekirjoitukset Underskrift	☒ Luettu ja tarkastettu ☐ Uppläst och justerat Vaalitoimikunnan puheenjohtaja Valbestyrelsens ordförande Reino Kauppinen
	Vaalitoimikunnan jäsen Valbestyrelsemedlem Satu Siekkinen

LIITE 7: Lähetekuorten kuittauslista -lomake

LÄHETEKUORTEN KUITTAUSLISTA

Kuittauslista postin kuljetettavaksi jätetyistä
ennakkoäänestyksen lähetekuorista

Lähetäjä

Rantasalmen (kunnan/kaupungin)

Ennakkoäänestyksen vaalitoimitsija

Vaalitoimikunta

Keskusvaalilautakunta

Ulkoasiainministeriö

Lähetysten vastaanottotoimipaikan

nimi: 58900 | Rantasalmi
Postinumero Postitoimipaikka

Postituspäivämäärä

Lähetekuorien lukumäärä

Postin kuittaus päiväys

Postituspäivämäärä	Lähetekuorien lukumäärä	Postin kuittaus päiväys
<u>6 / 4 / -25</u>	<u>15</u> kpl	<u>Armi Rannetsalo 6.4.2025</u>
<u>6 / 4 / -25</u>	<u>12</u> kpl	<u>Armi Rannetsalo 6.4.2025</u>
<u>8 / 4 / -25</u>	<u>10</u> kpl	<u>Armi Rannetsalo 8.4.2025</u>
<u> / /</u>	kpl	
<u> / /</u>	kpl	
<u> / /</u>	kpl	
<u> / /</u>	kpl	
<u> / /</u>	kpl	

Lähetäjä merkitsee päivittäin tähän listaan lähetekuorten kappalemäärän. Posti antaa lähetysten vastaanotosta kuittauksen (nimi ja päiväys tai päivämääräleima).
Kuurissa on "postikuori"-maksumerkintä, jolloin kirjelähetysten lähetyslistaa postittaessa ei käytetä.

Vänd

OHJE ÄÄNESTÄJÄLLE

Kirjoittakaa äänestyslipussa olevaan ympyrään ehdokkaanne numero, ei mitään muuta!

Numeroesimerkit:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Jos äänestyslippunne menee pilalle väärän tai sotkuisen merkinnän takia, voitte pyytää vaalivirkailijalta uuden äänestyslipun. Pilalle mennyt äänestyslippu revitään vaalivirkailijan nähden.

Oikeusministeriö

INSTRUKTIONER TILL VÄLJAREN

Skriv i cirkeln på röstsedeln numret på Er kandidat, inget annat!

Siffermallar:

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

Om Er röstsedel förstörs på grund av felaktig eller suddig anteckning, kan Ni få en ny röstsedel av valfunktionären. Den förstörda röstsedeln ska rivas i valfunktionärens närvaro.

Justitieministeriet

ALUE- JA KUNTAVAALIT

13.4.2025

Ennakköänestys:

Suomessa 2.–8.4.2025

Ulkomailla 2.–5.4.2025

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET
